

Usporedba motiva u južnokorejskim i hrvatskim usmenim pričama

Marko Dragić (mdragic@ffst.hr)
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Nikola Sunara (niksun@ffst.hr)
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Sažetak

Zbirka "Korejske narodne pripovijetke" obuhvaća 36 južnokorejskih narodnih priča koje su zapisivane od 1281. do 1997. godine. Priče su klasificirane na sljedeći način: I. Mitovi i predaje. II. Bajke i legendarne priče. III. Basne i priče o životinjama. IV. Anegdote i šaljive priče. Sukladno toj klasifikaciji u radu se interpretiraju 34 usmene južnokorejske priče. U tim pričama dragocjeni su elementi južnokorejske nematerijalne kulturne baštine. Po južnokorejskoj tradiciji Koreja je nazvana prema kraljevstvu koje je osnovao Kogjuro.

Tigar je kulturna južnokorejska životinja. Također su u južnokorejskim usmenim pričama česte životinje: jelen, lisica, zec, medvjed, štakor. U radu se navodi simbolika tih životinja. U nekim se pričama govori o zmiji, a u Koreji je pučko vjerovanje da se zmije poslije tisuću godina života pretvaraju u zmajeve – kuronje za koje se smatra da su čuvarkuće.

Također se navode isti ili slični motivi u hrvatskim usmenim pričama kao i usmenim pričama drevnoga Egipta, antičke Grčke, Kine, Japana, Sjeverne i Južne Amerike i dr. Južnokorejske kao i usmene priče drugih naroda imaju estetsku, didaktičku i socijalnu funkciju.

Ključne riječi: južnokorejske usmene priče, kraljevstvo Kogjuro, tigar, jelen, lisica, zec, medvjed

Uvod

Usmene (narodne) priče obuhvaćaju: bajke, basne, predaje, novele, anegdote, šale i legende. Raznovrsnost usmenih priča svjedoče i njihovi nazivi na raznim jezicima. U starogrčkom *mit* (μῦθος, *mýthos*) i *apologos* (ἀπολογος) (govor, priča, basna); latinskom *fabula*; engleskom *story*, *legend*; njemačkom *Märchen*, *Sage*, *Legende*, *Novelle*, *Schwank*. Zanimljivo je da su se usmene priče u slovenskom, slovačkom, češkom, bugarskom jeziku nazivale *povesti*. U portugalskom jeziku zovu se: *fabula*, *historia*, *lenda*, *caso* itd. (Čubelić 209-210).

Usmene se priče, primjerice, u talijanskoj, engleskoj i američkoj filologiji nazivaju legendama. U hrvatskom jeziku poznati su nazivi: *priča*, *pripovijetka*, *pripovijest*, *bajka*, *basna*, *kazavica* (*kazalica*), *vjerovanja*. (Kazavicom ili kazalicom nazivane su i epske pjesme.) Narod usmene priče naziva: *priče*, *beside*, *legende* (Dragić 2008: 250). Usmene priče mogu se razvrstati i prema njihovu odnosu prema zbilji. Po toj klasifikaciji priče bi bile: zbiljske (realistične) i fikcijske (izmišljene, mistične, fantastične).

Korejske narodne pripovijetke zbirka je korejskoga¹ slavista i profesora Sveučilišta Hankuku u Seulu Sang-Hun Kima.² U njoj je Nada Milošević Đorđević iz doktorske disertacije Sang-Hun Kima odabrala 36 korejskih usmenih priča zapisanih u razdoblju od 1281. do kraja 1997. godine. *Korejske narodne pripovijetke* prevedene su na srpski jezik i objavljene 2002. godine u Beogradu.

Zbirka je podijeljena na poglavlja *Mitovi i predaje*, *Bajke i legendarne priče*, *Basne i priče o životinjama* te *Anegdote i šaljive priče*. Sukladno toj podjeli u radu se interpretiraju usmene priče.

1. Mitovi i predaje

Mit predstavlja govor, priču, povijest o nastanku svijeta, svemira, civilizacija, o herojima. Predaja je vrsta usmene priče koja se temelji na vjerovanju u istinitost njezina sadržaja. Predaje se mogu klasificirati na: povijesne, etiološke, mitske, demonološke, eshatološke i pričanja iz života.

U mitovima dominira fikcija, a u predajama, posebice povijesnim i etiološkim koje su nastale na povijesnoj razini, prevladava fackcija.

1 U Seulu je 1988. godine otvorena Katedra za srpskohrvatski jezik.

2 Sang-Hun Kim s temom "Uporedna analiza srpskih i korejskih narodnih pripovjedača" doktorirao je 2001. godine u Beogradu na Filološkom fakultetu.

1.1. *Dangun, prvi korejski kralj*

Medvjed simbolizira snagu, povjerenje, borbu protiv nedaća, čvrsto stanje na zemlji. Predaje o medvjedu susreću se u Aziji, Europi, Sjevernoj i Južnoj Americi. Neka plemena u Americi vjerovala su da se, kad umru, mogu ponovno roditi kao Veliki Medvjed. Germanski ratnici odijevali su medvjeda krzna vjerujući da tako ne mogu biti ranjeni. Stari Norvežani pili su krv medvjeda. Za sljedbenike domorodačke religije ainu u Japanu medvjed je bio vrhovno božanstvo. U tradicionalnoj kineskoj medicini vjerovalo se da meso od crnoga medvjeda ljudima daje snagu. U Bosni se i sada medvjede salo upotrebljava protiv reume (Cvitković 147).

Tigar je u južnokorejskoj kulturnoj baštini kulturna životinja. U 36 narodnih priča koje je Kim objavio, tigar se spominje 93 puta. Tigar se smatra nacionalnim simbolom Južne Koreje te se nalazi u grbu reprezentacije. Tigar stoljećima zauzima važnu ulogu u južnokorejskom folkloru, filozofiji, religiji (šamanizmu, taoizmu), mitologiji, slikarstvu i kiparstvu. Tigar simbolizira mudrost, snagu, moć, zaštitu, izdržljivost, hrabrost, velikodušnost.

Mit "Dangun – prvi korejski kralj" hibridan je u svojoj formi te ima značajke i etiološke te povijesne predaje o Dangunu, prvom kralju Koreje čiji je otac bio nebeski princ Hwangung koji je uz dopuštenje svoga oca Hwanina s neba sišao na planinu Tebeg na mjestu gdje je raslo sveto sandalovo drvo³ i tu osnovao Sveti grad. Otac mu je prije silaska dao tri nebeska pečata i tri tisuće pristalica, a pratila su ga i tri ministra koji su bili zaduženi za tri tisuće i šezdeset dužnosti. Na tom mjestu u priči primjetna je značajna prisutnost broja tri koji se javlja i na kraju u nazivu svetišta Tri svetca, a i u europskoj kulturi ima snažno simboličko značenje.⁴ Prema južnokorejskoj tradiciji Dangun je bio sin medvjedice.

Medvjed i tigar molili su se nebeskom princu jer su željeli postati ljudi. On im je dao vijenac češnjaka⁵ i neke posebne trave s uputom da se zatvore u pećinu na sto dana i ništa osim toga ne jedu pa će tako postati ljudi. To je uspjelo medvjedu koji je izdržao iskušenje te je postao lijepa djevojka dok se tigar nije mogao svladati pa je pobjegao iz pećine.

3 Sandalovo drvo ima miris koji traje desetljećima.

4 Pitagora ga je smatrao brojem završenosti jer predstavlja početak, sredinu i završetak. U kršćanstvu simbolizira tri božanske osobe Oca, Sina i Duha svetoga kao i tri dana koja je Isus proveo u grobu (Badurina 570).

5 Češnjak se smatra simbolom vječnoga života. Vjeruje se da su ga drevni Egipćani uzgajali prije 5000 godina. Dokaz tome je što je pronađen u faraonskim grobnicama. Na hrvatskom i uopće južnoslavenskim prostorima vjeruje se da je bijeli luk djelotvorna zaštita od demonskih bića. Također se upotrebljava kao lijek. Prema tradiciji upotrebljavao se i protiv kuge.

Budući da je djevojka bila sama i nije se imala za koga udati, nebeski je princ preuzeo ljudski oblik i oženio je. Par je ubrzo dobio sina Danguna koji je kao odrastao postao prvi ljudski kralj korejskog poluotoka, osnivač grada Pyongyanga i kraljevstva Joseon. U priči su spomenuti događaji datirani u 2333. godinu prije Krista (Kim 13-14). Na području južnoslavenskih zemalja živjeli su Iliri. Padom zapadnoga rimskoga carstva na području koja nastanjuju Hrvati, Iliri su se asimilirali s Hrvatima. Prema mitu, Iliri potječu od Illiriosa koji je bio sin Polifema i Galateje, unuk Posejdona, predak Eneje (13. koljeno). "Ilirios" u prijevodu znači "slobodan". Prema mitu, čim je Ilirios rođen, oko njega se obavila zmija i dala mu magičnu moć. Na sjeveru Iliri su štovali Sunce, u Dalmaciji mjesec, a na jugu zmiju blavor. U nekim krajevima još uvijek se smatra grijehom ubiti blavora.

1.2. Sunce i mjesec

Pod naslovom *Sunce i Mjesec* nalazi se priča o majci koju je tigar pojeo kada se s posla vraćala svojoj gladnoj djeci s kutijom punom kolača od heljde koje joj je dao bogataš kod kojega je taj dan radila. Nezasitni tigar presreo ju je više puta dok je prelazila brda na putu kući i pojeo sve njezine kolače. Kada je nestalo kolača, pri svakom sljedećem susretu jeo je dijelove njezina tijela sve dok je cijelu nije pojeo.

Potom je uzeo njezinu odjeću i prurušio se u nju u nadi da će joj pojesti i djecu. Gladna djeca zatvorila su se u sobu kada je pao mrak i tu su čekala majku. Kada je na vrata došao tigar i pozvao ih da mu otvore pretvarajući se da je njihova majka, čuvši čudan glas, odmah su posumnjali na prijevaru. Pitali su majku zašto joj je glas tako čudan, a tigar u liku majke odgovorio im je da je cijeli dan tjerao vrapce. Mudra su djeca zatražila da im kroz rupu na vratima pokaže svoju ruku, a kada je kroz rupu prošla dlakava tigrova šapa, djeca su pitala zašto joj je ruka tako hrapava. Tigar je opet imao spreman odgovor i rekao im je da je takva jer je cijeli dan bila u hladnoj vodi.

Tigrovo jedenje majke, a zatim maskiranje u nju i njezino oponašanje s ciljem hvatanja i jedenja njezine djece sukladno je motivskom sklopu prisutnom u bajci o Crvenkapici gdje tigra zamjenjuje vuk.⁶

6 Vuk je sreo Crvenkapicu na putu i od nje je saznao da ide k baki koja je bila sama. Odlučio je ih pojesti obje. Prvo je požurio k baki, ušao je u kuću predstavivši se kao Crvenkapica i progutao je baku, a potom je obukao njezinu odjeću i uvukao se u njezin krevet. Kada je Crvenkapica došla, bila je cijela u čudu jer je kuća bila otvorena, a baka je čudno izgledala. Kao i djeca iz korejske priče, postavljala je šumskom grabežljivcu pitanja o njegovoj neobičnoj pojavi koja je odudarala od poznatog bakina lika. Pošto je odgovorio na njezina pitanja, vuk je pojeo Crvenkapicu. Baku i nju od propasti je spasio lovac koji se zatekao u blizini.

Sumnjičava djeca provirila su kroz rupu u vratima i ugledala tigra. To ih je nagnalo da potihom napuste sobu i popnu se na visoko stablo iza kuće. Tigrovo strpljenje nije bilo dugog vijeka i on je provalio u sobu gdje nije našao djecu. U bijesu koji ga je naglo obuzeo otrčao je oko kuće i došao do bunara koji se nalazio pod stablom na kojem su bila djeca. Isprva je mislio da su djeca upala u bunar, ali njih dvoje otkrili su mu svoj položaj. Pitao ih je kako će se popeti, a oni su mu rekli da namaže stablo sezamovim uljem i da će mu to pomoći pri usponu. Ulje je stablo učinilo skliskim i on je pao. U drugom pokušaju, djeca su mu naivno rekla način na koji će se popeti do njih i on je krenuo uza stablo.

U trenutku očaja brat i sestra obratili su se bogu da im, ako su bili dobri, s neba spusti željezni lanac po kojem će se popeti u sigurnost, a ako želi da umru, neka im spusti truli konopac od slame. S neba se spustio željezni lanac i oni su se popeli na nebo. Tigar je, svjestan svoje zloće, učinio suprotno i od Boga zatražio truli konopac ako želi da ga spasi, a željezni lanac ako to ne želi.

Bog je postupio milostivo i učinio je ono što je tigar, koji za milost nije znao, tražio i tako je truli konopac pod njegovom težinom pukao, a zvijer je poginula pri padu u polje kukuruza usput se nabivši na oštre stabljike kukuruza. Tigrova krv poprskala je kukuruzno lišće pa priča navodi da je ono od toga dana prekriveno crvenim mrljama koje potječu od tigrove krvi, što daje etiološki karakter toj predaji.

Djeca su na nebu živjela u miru, ali Nebeski kralj pozvao ih je i priopćio da im je našao posao jer nikome nije bilo dopušteno da vrijeme provodi besposlen. Odredio je da će dječak biti sunce, a djevojčica mjesec. Kako je nju bilo strah od mraka, dozvolio je da se zamijene, a ona je zbog stidljivosti jako sjala kako ljudi ne bi mogli gledati izravno u nju. Sunce i Mjesec česti su motivi i u hrvatskim mitskim predajama i pjesmama, a ovdje je objašnjen njihov postanak, što je u skladu s etiološkim predajama (Kim 15-18).

Navedena priča o Suncu i Mjesecu žanrovski je hibridna jer obuhvaća elemente bajke, mitološke predaje i etiološke predaje.

1.3. Go Zu-Mong, kralj dinastije Kogurjo

Koreja je imala tri kraljevstva: Kogurjō, Baekje (Bekdz) i Silla. U Silli se nalaze veliki spomenici budističke umjetnosti. Kraljevstvo Kogurjō bilo je najveće na korejskom poluotoku. Arheološka nalazišta pokazuju da se na tom području život odvijao u 3. stoljeću prije Krista. Kraljevstvo Kogurjō postojalo je do 668. godine, kada su ga porazili kraljevstvo Silla i kineska dinastija Tang. Koreja svoje ime baštini prema kraljevstvu Kogurjō.

Kim navodi mit o rođenju Zu-Monga i osnutku kraljevstva Kogurjo. Njegova majka bila je Ju-Hua koja je čudesno zatrudnjela nakon što ju je osvijetlila sunčeva zraka pa je na svijet donijela veliko jaje. Kralj je naredio da jaje prvo bace psima i svinjama, ali oni ga nisu pojeli. Zatim su ga bacili na ulicu, ali krave i konji su ga zaobilazili. Potom su ga ostavili na nekom polju, ali ptice su ga čuvale. Naposljetku kralj je naredio da jaje razbiju, no ni to im nije uspjelo pa je naložio da ga vrate majci koja je o njemu brinula. Iz jajeta je na majčinu veliku radost ubrzo izišao dječak koji je sa šest godina bio sposoban odapinjati strijele iz luka, a uskoro je bio i najbolji strijelac pa su mu dali ime Zu-Mong po najboljem strijelcu iz prošlosti.

Najstariji kraljev sin bio je ljubomoran na njega i nagovarao je oca da ga se riješi, ali otac je učinio upravo suprotno i Zu-Monga je zadužio za brigu o kraljevskim konjima. Najboljeg konja hranio je slabo pa je postao mršav i naoko slab, a lošijeg konja obilno je hranio i on je postao prividno jak. To je činio jer je predosjećao opasnost. U lovu koji je naredio kralj, jahao je slabijeg konja, a kralj ugojenijeg. Kralj u lovu nije bio uspješan, a mladić se s mršavim konjem i slabijim oružjem pokazao kao najbolji lovac. To je izazvalo lavinu kleveta koje su kralju govorili sinovi i ministri pa je majka mladiću savjetovala da pobjegne, što je i učinio s trojicom vjernih pratitelja.

Međutim, u bijegu su došli do rijeke koju nisu mogli prijeći pa se mladi Zu-Mong obratio gospodaru rijeke da njega koji je božji sin i unuk boga rijeka Habega spasi od progonitelja. Pred njim su se tada čudesno pojavile brojne ribe i kornjače koje su napravile most preko kojega su prešli rijeku. Pošto su prešli, most je nestao i bili su sigurni.

U dolini Modun sreli su tri mudraca koje je mladi vođa zamolio da mu pomognu osnovati novo kraljevstvo. Njihova postojbina postala je plodna dolina okružena planinama, a kraljevstvo je nazvao Kogurjo. Go Zu-Mong postao je prvi kralj svoje dinastije, a to se dogodilo 302. godine prije Krista (Kim 19-21).

1.4. *Tri zvijezde*

Priča naslovljena *Tri zvijezde* govori o ocu koji je kći jedinicu ostavio kući kada je otišao na službeni put u prijestolnicu. Pred kuću joj je došao budistički svećenik koji je tražio milostinju. Djevojka je naložila sluškinji da rižom napuni posudu koju je nosio, ali koliko god riže ona u nju usula, zdjelu nije mogla napuniti. Svećenik joj je rekao da će

se zdjela napuniti ako gazdarica bude u nju sipala rižu. No, ni to nije uspjelo pa joj je rekao da će se zdjela napuniti ako djevojka srebrnim štapićem⁷ svako zrno podigne deset puta. Niti to nije uspjelo.

Tada joj je savjetovao da to pokuša učiniti gola, ali bez uspjeha. Kako je u međuvremenu pala noć, zamolio je djevojku da ga primi u kuću kako bi prenoćio. Isprva mu je molbu odbila, ali ipak je popustila. Legao je na stol, ali kako mu je bilo hladno, prvo je pitao može li prijeći u kuhinju, a potom u predsoblje i na kraju u njezinu sobu s druge strane zavjese.

Ujutro je nestao prije nego se ona probudila. Otac se vratio nakon svoje službe i sve sluge su ga dočekale pred kućom osim kćeri koja je bila trudna. Oca je to saznanje razljutilo pa ju je odlučio pogubiti. Zavezali su je i izveli u dvorište, a služi je naredio da joj odrubi glavu. On je mačem zamahnuo iznad njezine glave, ali oštrica je u zraku pukla na dva dijela. Otac je dao iskopati u zemlji ćeliju u koju je zatvorio kćer da umre od gladi. To se ipak nije dogodilo jer se svake noći u ćeliji pojavljivao onaj budistički svećenik i djevojci je donosio hranu.

Ovaj motiv podsjeća na kršćanske hagiografske tekstove u kojima k zatočenim kršćanima u tamnicu dolaze anđeli ili svetci koji ih hrabre i održavaju na životu.⁸

Zatočena djevojka rodila je trojke. Otac je nakon nekoliko godina naredio slugama da otvore ćeliju i vide što je od nje ostalo. Umjesto kostiju koje je očekivao, našli su njegovu kćer i troje djece koja su čitala knjige. Pitao ju je što se dogodilo i onda poslao po budističkog svećenika. Njega je pitao jesu li djeca njegova, što je on potvrdio i za to ponudio dokaz. Rekao je da će djeca, ako su njegova, proći kroz rukav njegove odjeće a

7 U Koreji je običaj da mlada prije vjenčanja dobije na poklon par srebrnih štapića i par vilica (Kim 2002).

8 Taj motiv nalazi se, primjerice i u versificiranoj legendi o sv. Katarini Aleksandrijskoj: "Sveta Kato bolesnice! / bole l' te one rane / što su nožin isparane / i dušon ispirane?" / Prosili je svi su kralji / i ostali generali. / Kralj je uze zarukovat', / pa je vodi niz dvorove. / Nutka lipi dvora, / nakićenih, narešenih. / "Al' se voliš moja ljuba zvati, / ali voliš devet godina / u tamnici tamnovati?" / "A ja volim i devet godina / u tamnici stati, / neg' se tvoja ljuba zvati!" / "Brže sluge poletite, / pa tamnicu otvorite, / u nju Kajuzatvorite!" / Tu izišlo brzo godinicu dana. / "Brže sluge poletite, / pa tamnicu otvorite, / Kaji kosti izbacite, / nek' se sunca nagrijaju / i miseca nasijaju." / Brže sluge poletile, / pa tamnicu otvorile. / Kad su sluge pred tamnicu, / sva tamnica ko' Danica. / Kaja kleči k'o Divica, / ona bile knjiga štije, / anđel joj sviću svitli. / Brže sluge poletile, / pa su kralju kazivale. / Kralj sve nije virova, / nego otiša pa vidija. / Kad je kralj pred tamnicu, / sva tamnica ko' Danica. / Kaja kleči k'o Divica, / ona bile knjige štije, / anđel joj sviću svitli. / Kralj je uze zarukovat', / pa je vodi u dvorove. / "Nutkaj lipi dvora, / nakićenih, narešenih, / ali voliš na mač stati, / al' se voliš moja ljuba zvati?" / "Ija volin na mač stati, / neg' se tvoja ljuba zvati!" / "Brže sluga poletite, / pa vi mače naoštrite / na nji Kajuzatvorite!" / Brže sluge poletile, / pa mače naoštrile / na nju, Kajuzatvorile. / Kaja klekla na kolina, / moli Boga Gospodina: / "Pusti Bože, malo groma, / da ubije kralju kola!" / I pušta Bog malo groma / da ubije kralju kola. / Tu ne pade kapi krvi, / već tu pade kapi mlika. / Eto svitu svemu lika. / "Mene Isus zarukova, / ni prstenon ni jabukon, / zadanija svojon paron" Amen (Dragić 2011: 272-274).

da ga ne dotaknu, a oni su to i učinili. Drugi je dokaz bila činjenica da djeca u drvenim sandalama nisu ostavljala tragove na pijesku.

Djevojčin otac, suočen s takvim dokazima, priznao je njezin brak s budističkim svećenikom čudotvorcem. Njihova su djeca nakon smrti postala tri zvijezde zvijezda Vega koje stoje u jednoj liniji (Kim 22-24).

1.5. Vatrene psi

Uzrok nastanka pomrčina u južnokorejskoj mitologiji objašnjava se vatrenim psima koje je kralj poslao da ukradu sunce i mjesec kako bi uz pomoć njih osvijetlio svoju zemlju.

Kralj je jednom poslao svog najljućeg psa s tim zadatkom, ali kada je pas pokušao zubima uhvatiti sunce, ono ga je opeklo. Sljedećeg psa poslao je da ukrade mjesec jer je mislio da on nije vruć. Međutim, mjesec je bio toliko hladan da je zalijepio pseća usta. Ni taj neuspjeh nije obeshrabrio kralja pa priča kaže da on do današnjeg dana šalje svoje pse da ukradu sunce i mjesec.

Postanak pomrčina objašnjen je tim mitskim psećim pokušajima da zagrizu nebeska tijela (Kim 25).

1.6. Sedam zvijezda sjevernog neba

Sedam zvijezda sjevernog neba mitska je predaja o postanku i govori o sedmorici sinova koji su za svoju majku potajice preko rijeke postavili kamenje kako bi je mogla prijeći a da se ne smoči. Ne znajući da su to napravili njezini sinovi, ona je molila da za nagradu ti njezini dobročinitelji nakon smrti postanu zvijezde na nebu. Tako je nastalo zvijezde Veliki medvjed. (Kim 26-27).

U hrvatskoj pučkoj tradiciji sedam najsajnijih zvijezda čine zvijezde Veliki medvjed. Prema europskoj mitologiji Veliki medvjed nastao je kad je bog Zeus silovao nimfu Kalistu koja je rodila Arkasa. Zeusova supruga Hera iz ljubomore je Kalistu pretvorila u medvjeda. Arkas je u lovu htio ubiti Kalistu, ali ih je Zeus, kako bi ih zaštitio, uzdigao na nebo i tako su nastali Veliki i Mali medvjed. Hera ih je proklela tako da stalno kruže nebom.

1.7. Drvosječa i nebeska djevojka

Glavni lik priče o drvosječi i nebeskoj djevojci siromašni je mladić koji je bio drvosječa i zbog svog siromaštva još nije bio oženjen iako su svi

iz njegove generacije već bili u braku. Svakodnevno je marljivo radio na planini. Jednog dana spasio je jelena od lovca koji ga je progonio. U znak zahvalnosti životinja ga je uputila da se sutradan između podne i dva sata popne na planinu Kumgang na mjesto gdje je bilo jezero. Tamo su se trebale spustiti djevojke s neba i kupati. Uputio je mladića da jednoj od djevojaka uzme odjeću koju će ona odložiti na bor dok bude u jezeru. Navijestio mu je da će se s njom sretno vjenčati i imati potomstvo, ali da joj odjeću ne smije vratiti prije nego mu rodi četvrto dijete.

Kako je jelen obećao, tako se i dogodilo. Mladić se popeo na planinu do jezera, gdje je ugledao prekrasne djevojke koje su se kupale. Poslušao je jelena i uzeo je odjeću najmlađe djevojke. Kada je došao trenutak da se vrate na nebo, sve su pronašle odjeću, popele se na dugu i uputile kući osim najmlađe djevojke. Ona je ostala sama i zbunjena. Mladić joj se predstavio i ispričao zbog situacije u koju je doveo. Pošla je s njim kući jer je bio vrlo pažljiv prema njoj. Život na zemlji nije joj odmah bio lagan, ali s vremenom se privikla i rodila mu prvog sina. Svi su zbog toga bili vrlo sretni, a sreća je još narasla kada je rodila i drugo dijete. Tada je od supruga zatražila svoju nebesku odjeću uz argument da joj može vjerovati jer mu je dobra žena koja mu je rodila dvoje djece. Njezine molbe samo su se pojačale nakon što je rodila treće dijete i on je na kraju popustio. Čim je navukla odjeću, vratila joj se negdašnja snaga i sa sobom je na nebo ponijela svoju djecu.

U očaju, muž se vratio na mjesto na kojem je prvi put susreo jelena u nadi da će ga ponovno susresti. Jelen je i taj put došao i savjetovao mu da se opet popne do onog planinskog jezera i tamo sačeka da s neba bude konopcem spuštена tikva kojom su nebeske djevojke od dana kada je najmlađa nestala uzimale vodu za kupanje. Rekao mu je da iz tikve izlije vodu i u nju uđe jer to je jedini način na koji će se popeti na nebo k svojoj obitelji.

Nebeske djevojke povukle su tikvu na nebo, a njega su odvele pred Nebeskog kralja, oca njegove žene. Dopušteno mu je da ostane na nebu gdje je imao sve što bi poželio, ali njegova sreća nije bila dugog vijeka. Sjetio se svoje usamljene i žalosne majke. Pitao je suprugu može li je posjetiti, ali ona ga je molila da ne ide. Budući da je bio uporan, ona je popustila. Nabavila mu je zmajevitoga konja koji će ga velikom brzinom odnijeti na zemlju i na kojem je morao ostati jer u slučaju da siđe s konja, više se ne bi mogao vratiti na nebo.

Spustio se s neba i pronašao majku. Na rastanku, majka ga je ponudila zobenom kašom i on je nije mogao odbiti. Uzeo je zdjelu koju mu je majka dala, ali njezina vrućina iznenadila ga je pa je zdjela pala konju na leđa, a on ga je zbacio i odletio u nebo. Drvosječa je ostao na zemlji i svaki dan u tuzi promatrao nebesa. Pošto je umro, pretvorio se u

pijetla i priča kaže kako se zbog toga pijetao⁹ penje na krov i kukuriječe prema nebu (Kim 8-31).

Jelen simbolizira pomlađivanje, svjetlo, mandalu i promjenu osobnosti. Mandale su simboli koji su nastali u budizmu, a povezuju ljudski i božanski svijet. Za pretke Kelta i Germana jelen je simbol rodnosti. Zbog obnavljanja rogova za mnoge narode jelen simbolizira neprekinuto stvaranje i obnavljanje (Cvitković 144).

U hrvatskoj tradicijskoj baštini pandan nebeskim djevojkama iz prethodne priče vile su iz mitskih predaja koje su opisivane kao djevojke iznimne ljepote. U slavenskoj i hrvatskoj mitologiji, vile su bajkovite ljepotice, gotovo uvijek u dugim bijelim, rjeđe plavim haljinama, duge zlatnožute počešljane kose, s modrim ili zelenim očima, s cvjetnim vijencem na glavi, milozvučnog glasa, hitre i vitke. Oličenje su ljepote (Dragić 2017: 222). S obzirom na staništa, ljudi su vile podijelili na Oblakinje, Planinkinje, Vodarkinje, Jezerkinje (ibid. 225). Vjeruje se da ima devet vrsta vila. Narod je kazivao kako obitavaju na različitim mjestima, a jedno je od njih i nebo na kojem su svoj dom imale *vile oblakinje* (Kukuljević 1846a: 160). Više autora zabilježilo je kako su vile imale svoje miljenike među ljudima s kojima su ponekad imale djecu, no te veze naglo bi završavale jer bi vile iznenada uzele djecu i nestale (Čiča 82; Kukuljević 1846b: 167-168; Dragić, 2013: 201; Šešo 39-40). Narod je vjerovao da su posjedovale veliku snagu pa su mogle nositi veliko kamenje (Rudan 300-305). Zabilježena je predaja u kojoj su pastiri uhvatili mladu vilu Ljupku i doveli je kući. Otada je s njima živjela, ali često bi uzdisala kada bi pogledala u oblake i sjetila se svog vilinskog doma. Jednom je uspjela nagovoriti pastire da joj donesu travu *širnešljiku* koju je namazala po sebi i odletjela poput vile (Kutleša 394).

1.8. Nevina djevojka Arang

Tekst pod naslovom *Nevina djevojka Arang* priča je o djevojci koju je ubio mladi činovnik Beg u službi njezina oca sudca koji je u nju bio zaljubljen. On je postavši prijatelj s njezinom dadiljom, uspio nagovoriti ženu da dovede djevojku do samotne kule na čijem ih je vrhu čekao zaljubljeni mladić.

Dadilja se u jednom trenutku udaljila od djevojke, a iznenadna pojava mladića i njegova objava ljubavi preplašili su djevojku koja se dala u

9 Pijetao je u kršćanstvu zbog kukurijekanja znak budnosti i spremnosti. Predstavlja simbol Isusove muke kao i Petrova pokajanja nakon što je zatajio Isusa (Badurina 459).

bijeg. On ju je sustigao i uhvatio, ali ona se odupirala njegovu nasrtaju. Zaprijetio joj je nožem, a potom je i probo. Njezino tijelo bacio je u bambusov¹⁰ gaj pored kule i pobjegao.

Otac je sutradan pokrenuo potragu za kćeri, ali nisu je uspjeli pronaći pa je on zbog tuge napustio sudačko mjesto u Mirjangu, gdje se sve dogodilo, i otišao u Seul. Mladić i dadilja dobro su čuvali svoju mračnu tajnu, a na sudačkoj stolici izmjenjivali su se sudci koji su svi redom umirali u nerazjašnjenim okolnostima. Naposljetku, za mjesto sudca u Mirjangu prijavio se Li Sang-Sa kojemu je cilj bio rasvijetliti misteriozne smrti koje su zadesile njegove prethodnike.

Prvu večer sudac Li svijećama je osvijetlio svaki kutak novog doma, sjeo na sredinu prostorije i glasno čitao. Iznenada se podigao velik vihor, vrata su se otvorila i na pragu se pojavila utvara u liku djevojke zamršene kose bez jedne ruke. Sudac joj se hrabro obratio i pitao ju je li utvara ili živo biće, a ona mu je rekla da je ona duh nevino ubijene djevojke Arang koji ne može naći mira i otići na drugi svijet dok ne bude izvršena osveta nad onim koji ju je ubio. Rekla mu je da su svi njegovi prethodnici umrli od straha kada bi se pred njima pojavila i da njezin ubojica radi u sudačkom uredu. Najavila mu je da će za tri dana žuti leptir letjeti oko njezina ubojice i to će biti znak raspoznavanja. Sudac je dao uhititi mladića oko kojega je letio leptir, a on je sve priznao, nakon čega je pogubljen.

Djevojčino tijelo pronašli su u bambusovu gaju ispod kule i, pošto je pokopano, utvara se više nije pojavljivala (Kim 32-34).

Ova predaja ima karakteristike eshatološke predaje. Takvom je možemo smatrati jer se u njoj javlja utvara ubijene osobe koja traži pravdu i ne može naći mir dok pravda ne bude izvršena, a njezino tijelo napokon pokopano (Dragić 2008: 415; 426-427). U hrvatskoj usmenoj književnosti utvare se javljaju i u demonološkim predajama.

1.9. Čovjek koji je htio zakopati svoga sina

U priči o čovjeku koji je htio zakopati svoga sina pri kopanju rupe u koju će staviti sina pronalaze čudesnu zdjelu koja se sama punila čim god bi je ljudi počeli puniti. Kako je sina htio zakopati da bi imao hrane za baku, tako je zdjela ostala u njihovu posjedu do njezine smrti, kada su je ponovno zakopali i više nije pronađena (Kim 35-36).

Ta predaja s motivom čudesne zdjele ima jaku didaktičku tendenciju. Zdjela je došla kao nagrada i pomoć čovjeku koji je poštivao svoju majku. Sličan motiv javlja se u pričanjima iz života s tematikom ubijanja

¹⁰ Bambus simbolizira izdržljivost, dug život i vitalnost.

staraca koja su zapisana na našim prostorima.¹¹

1.10. *Slijepac i vražići*

Slijepac i vražići predaja je u kojoj slijepi vrač pomaže bogataševoj kćeri koju su vragovi ubili. Vidjevši da su ušli u njihovu kuću i čuvši da je djevojka iznenada umrla, ponudio se da će je spasiti. Svoj magični obred izveo je u manjoj sobi koju je potpuno zatvorio, a vrata i prozore prekrpio papirom kako se ne bi vidjelo što se unutra događa.

Radoznala sluškinja probila je rupu na vratima i vragovi su pobjegli. Djevojka je bila spašena, ali vrač je znao da će mu se protjerani vragovi osvetiti. Čuvši za njegova djela, kralj ga je pozvao k sebi i tražio od njega da mu demonstrira svoje sposobnosti i dokaže da je sposoban za ono što ljudi o njemu govore. Iza prepreke sakrili su štakora i tražili da slijepac pogodi što je sakriveno. On je rekao da su tri štakora na što ga je kralj proglasio prevarantom jer je bila riječ samo o jednom štakoru. Odmah je naredio da ga se izvede pred gradska vrata i pogubi.

11 Zakon je od vladara izišao da svaki sin svog oca ubije, ako je prešo pedeset godina. Jednom čovjeku to bude žao, pa iskopa za ćaću rupu pod ognjištem i tu skloni ćaću. A žena mu sve to pratila. Kad su se jednom on i žena posvadili, ona rekla čovjeku: "Tu ti je ćaća!" I on se ocu požalio kako ga je žena otkrila, a otac mu rekao: "Ti mene ubi pa ti car ne će ništa". I on ne htjedne, a žena se potuži caru. Car zovne čovjeka k sebi i zada mu dvi zadaće: da mu dozove najdraže i najgrđe, tj. najvećeg prijatelja i neprijatelja. I on se zamisli što će, a otac mu savjetuje da povede kučku i ženu. I kad je pred carem udario kučku, ona opet k njemu leti, a kad je udario ženu, ona caru sve kaže kako je oca sakrio. I car se onda uvjerio da ne treba ubijati starce, svjesne ljude.

Sinovi ponesu starog oca u šumu da ga ubiju. On ih zamoli da ga nose što dalje jer je on svog oca donio na ono mjesto gdje su njega donijeli. Sinovi ga vrate kući.

Za vrime turske vlasti došlo je naređenje od sultana da se ubiju svi ljudi stariji od pedeset godina. Jednom je sinu žao bilo ubit svog oca pa ga je sakrio u vinsku bačvu. Kada su svi stari ljudi bili ubijeni, sultan je naredio da tri čovika uđu u najdublju dragu i obećo da će onome koji prvi ugleda izlazak Sunca poklonit svoje kraljevstvo.

I sad se misle kako i šta, ko će prije ugledat! Ovi što je oca sakrio u bačvu, pito ga je kako da prvi ugleda Sunce. A otac mu odgovori: "Sine, kad uđete u veliku dragu, ti se okreni i tamo i vamo i istok i zapad, ali pretežno gledaj na zapad da ostali ne primijete. I kad Sunce baci zrake na najvišu planinu na zapadu, ti ćeš ga prvi ugledat, jer će svi ostali gledat na istok."

Oni svi gledaju istok, a ovi se okreće i na istok i na zapad. Kad je Sunce bacilo zrake na najvišu planinu, on ga je prvi ugledo. Sultan ga pito otkud je znao za to, a ovaj mu reče da je svog oca sakrio u bačvu, jer mu ga je žao bilo ubit, te da mu je otac to reko. Od tada sultan nije ubijo stare ljude, jer godine donose mudrost (Dragić 2008: 445-446).

Dok su vrača odvodili prema stratištu, kraljevske sluge otkrili su da se u štakorovu želudcu nalaze dva manja štakora. Svoju spoznaju podijelili su s kraljem koji je naredio da se pogubljenje obustavi. To su trebali signalizirati zastavama, ali vragovi su se umiješali i zastavu okrenuli na stranu koja je značila da se s pogubljenjem treba nastaviti i tako je vrač stradao zbog intervencije demonskih bića (Kim 37-39).

Vrag je čest lik i u hrvatskim demonološkim predajama, gdje se javlja u različitim oblicima, ali najčešće kao crna životinja (pas, ovan, mačka, magarac). Te predaje često su usmjerene ka pronalasku sredstva kojim se čovjek može suprotstaviti demonskim pojavama (Dragić 2017: 81; Botica 2013: 390).

1.11. Tigar i đavolci

Važni likovi u korejskim narodnim pričama su tigrovi. U jednoj od njih patuljak osvećuje oca lovca ubivši tigra koji ga je ubio i spašava djevojku koju je tigar progutao, a smrtno ranjeni tigar u agoniji razdire ostale tigrove (Kim 40-43).

1.12. Tigar-djevojka

U drugoj priči mladić se zaljubio u djevojku koja je zapravo antropomorfizirana tigrica, no njihova ljubav bila je neostvariva. Njoj je bilo suđeno da umre ako se zaljubi u čovjeka. Prije smrti, tigrica je insceni-rala napad na princezu i od njega učinila junaka koji je princezu spasio od opasne zvijeri, za što je nagrađen njezinom rukom i doživotnom srećom (Kim 44-45).

2. Bajke i legende

Bajka je najdulja usmeno-prozna vrsta. Ona je ageografična i ahistorična te se u njezinu izučavanju upotrebljava monogenetski pristup. *Genus specificum* bajke fantastično je ili čudesno. Čudesno u bajkama sudjeluje i rješava nerješivo. Dobro uvijek pobjeđuje zlo (Dragić 2008: 260).

2.1. Tri brata

Poglavlje o bajkama i legendama otvara se pričom o tri siromašna brata iz nekoć bogate obitelji. Na samrtni im je otac u nasljedstvo ostavio naizgled skromne darove koji su se njihovom dovitljivošću i sposobnošću pretvorili u moćna sredstva koja su ih dovela do sreće i uspjeha. Svaki od njih pošao je svojim putem i na njemu susreo prepreke s kojima se uspješno suočio.

Najstariji je nadmudrio razbojнике i uzeo njihovo blago koje je iskoristio kako bi se nastanio u obližnjem selu i oženio. Srednji je prevario vraga i spasio od zlokobne sudbine dušu bogataševe kćeri koju je vrag oteo. Đavao je prisiljen povući se iz ovog svijeta kada je pijetao zakukurikao, što se podudara s našom tradicijom u kojoj demonske sile gube moć s prvim pijetlovima koji najavljuju dolazak zore. Spasivši umrlu djevojku, nagrađen je brakom s njom i lagodnim životom u bogataškoj kući.

Najmlađi brat, koji je od oca dobio bubanj, udarao je po njemu dok je išao preko planine. Putem je naišao na tigra koji je plesao kako je on svirao. U strahu da će ga zvijer pojesti, nastavio je udarati idući dalje putem. U prvom selu ljudi su bili oduševljeni prizorom tigra koji pleše i mladića su obasuli novcem. Vidjevši to, produžio je prema prijestolnici kraljevstva gdje je pozvan pred kralja. Princeza se odmah zaljubila u njega i tako je on postao kraljev zet.

Nakon deset godina, braća su se okupila kako bi podijelila svoje priče i posjetila očev grob (Kim 49-52).

I u ovoj bajci jaka je didaktička tendencija koja ukazuje na činjenicu da poštovanje prema roditeljima i starijima rezultira uspjehom u životu. Priče o trojici braće poznavale su najstarije civilizacije. U hrvatskoj usmenoj književnosti pripovijeda se o tri brata. Dva brata su dobra, a treći je loš. Ti su motivi u usmenoj komunikaciji prisutni preko četiri tisuće godina. Pokatkad je motiv dva brata od kojih je jedan bio dobar, a drugi loš. Taj motiv nalazi se i u glasovitom djelu *Sermones discipuli* Ivana Herolta kao i u djelima bosanskih franjevac koji su djelovali u razdoblju katoličke obnove od kojih valja istaknuti Matiju Divkovića i njegovu besjedu o dvojici braće.

2.2. Planinska vještica i kralj zmaj

Dobronamjerni vitez glavni je junak bajke *Planinska vještica i kralj zmaj*. Spasio je kornjaču koja je zapravo bila morski Kralj zmaj od dječaka pa mu je on obećao pomoć kada mu zatreba. Uskoro je bio primoran zatražiti pomoć kada je, unatoč upozorenjima starice, otišao visoko u planinu i susreo vješticu koja ga je htjela samo za sebe. Zaprijetila mu je teškom kaznom ako bi pokušao otići. Vitez ju je uspio nagovoriti da mu dâ tjedan dana slobode kako bi donio konačnu odluku i to je vrijeme iskoristio kako bi Kralja zmaja zamolio za pomoć. On mu je za pomagače poslao svoja tri brata, ali vještica je za njih bila premoćna pa ih je ubila. U drugom pokušaju, obratili su se Nebeskom kralju čiji su ratnici lako porazili i ubili vješticu koja je imala mogućnost poprimiti obličje lisice (Kim 53-55).

Priče o vješticama poznaju sve civilizacije. U hrvatskoj tradiciji po narodnom vjerovanju *vještice* su stupile u savez s *đavolom* pogodbom koja se potpisivala krvlju. Konkretna ženska osoba đavlu bi prodala dušu, a đavao bi njoj dao *natprirodne moći*. Zamišljane su kako jašu na metli s grbom na leđima i dugim nosom. Ulazile su kroz ključanice, spolno bludničile s đavolom, jele djecu, držale tajne sastanke, spremale masti za ljubavne napitke, izazivale razne bolesti i ludilo, gušile pri spavanju itd. Prva je vještica spaljena 1275. u Tuluzi, a posljednja 1793. u Posanu. Neki misle da je u tom razdoblju spaljeno do milijun vještica. U Hrvatskoj je spaljivanje vještica zabranila Marija Terezija 1758. godine. Vjerovalo se da ima i lijepih vještica jer i đavao voli što je lijepo. Razlikuju se vještice u bajkama i demonološkim predajama. Vještica u bajci bezimena je i zla, a u predaji je to stvarna osoba koja nanosi zlo. Vještice se još nazivaju: *more*, *štrige* (*štringe*), *coprnice*, *babe*. More su po narodnom vjerovanju djevojke koje su se povještatile (Dragić 2008: 436).

2.3. Djevojka-lisica i njen brat

Lisica simbolizira lukavstvo, podmuklost i lažno predstavljanje. U mnogim mitovima lisica posjeduje magijske moći. Lisica je česta u basnama. Nalazi se i u Starom zavjetu. Muslimani u Bosni vjeruju da će, ako lisica ili zmija pređu ispred trudnice, dijete biti sretno i dugo živjeti (Cvitković 146).

U priči *Djevojka-lisica i njen brat* djevojka, čije su rođenje roditelji upornim molitvama izmolili, može poprimiti lisičje obličje. Po njezinu rođenju nastupile su brojne nerazjašnjene životinjske smrti i pastiri su za njih okrivili gazdinu kćer, ali on im nije vjerovao i sve ih je redom dao pogubiti. Poslao je i vlastitog sina prvorođenca da provjeri

tko mu ubija stoku, ali ni njegovu riječ da je sestra ta koja ubija stoku nije prihvatio te ga je prognao.

Nedugo nakon toga cijeli je kraj opustio, a djevojka je na kraju ubila i svoje roditelje. Sina je u planini našao i posvojio budistički svećenik. Kada je zov doma postao prejak, mladić se uputio kući, a svećenik mu je dao tri boce: crvenu, bijelu i plavu, kao pomoć u slučaju nevolje. U roditeljskom domu dočekala ga je sestra i odmah se okomila na njega, ali on joj je na konju umakao. U potjeri koja je uslijedila, mladić je pred nju bacio boce koje mu je svećenik dao. Iz prve, crvene boce, suknuo je plamen koji je opekao i usporio. Iz druge, bijele boce, ispale su igle koje su je probale, ali je nisu zaustavile. Tek je posljednja, plava boca, čiji se sadržaj pretvorio u rijeku, utopila djevojku koja je u tom trenutku pokazala svoj pravi lisičji lik (Kim 56-58).

2.4. *Žaba-mladoženja*

Žaba u Japanu simbolizira sreću, a u drevnom Egiptu predstavljala je uskrснуće od mrtvih. Kelti su žabe smatrali gospodarima zemlje. U europskoj pučkoj kulturi žaba simbolizira erotizam i plodnost.

Bajka *Žaba-mladoženja* započinje pronalaskom krastače na dnu presušenog jezera koju je ribar odbio ponijeti kući iako mu je žabac obećao da će mu donijeti sreću. Žabac je sâm uspio pronaći put do njegove kuće i prihvatila ga je ribarova žena. S vremenom je dosta narastao i zatražio je od roditelja da za njega isprose jednu od bogataševih kćeri. Majka je to pokušala, ali bogataši su joj se narugali i izudarali je.

Mudročću i prijevarom žabac je bogataša uvjerio kako je božanska volja da se njegova kći uda za njega te da će teška kazna pasti na njegovu obitelj ako ne dođe do toga braka. Na brak je pristala samo najmlađa kći. U prvoj bračnoj noći dogodilo se čudo jer je žabac, uz ženinu pomoć, sa sebe skinuo krastavu kožu i prikazao joj se kao lijep mladić.

Drugo čudo dogodilo se sutradan kada je žabac otišao u lov s drugim članovima kućanstva. Svi su bili naoružani osim njega, ali samo je on u lovu bio uspješan i uz pomoć nebeskog starca pred sobom je dotjerao stado od stotinu jelena. Vrativši se kući, pred svima je svukao kožu krastave žabe i otkrio im da je zapravo lijep mladić, a onda je oslobodio jelene i sa suprugom na leđima i roditeljima u rukama odletio na nebo (Kim 59-61).

Ova bajka pripada ciklusu bajki o mladoženji-životinji u kojima je mladoženja iz nepoznatog razloga poprimio obličje životinje, a u pravo ljudsko obličje vraća ga ljubav djevojke, najčešće najmlađe od triju kraljevih kćeri (Bettelheim 242-245).

2.5. Div s devet glava

Div s devet glava bajka je o junaštvu i mudrosti koji su porazili nadmoćnog protivnika koji je oteo ženu i njezinu sluškinju. U potragu za njima krenuo je muž, a na putu mu je pomogla starica koja je živjela u kućici na planini. Ona ga je uputila k drugoj starici koja mu je dala čarobnu rotkvicu, a taj plod učinio ga je snažnim. Naoružala ga je mačem kako bi se mogao suprotstaviti divu. Dala mu je i smjernice kako će pronaći kuću u kojoj je div živio.

Pred kućom na bunaru zatekao je ženinu sluškinju koja ga je s radošću dočekala i skrila u tajnu prostoriju u kući. K njemu je došla njegova žena i rekla mu sve o divu. Otkrila mu je da je otišao i da će se vratiti za tri mjeseca i deset dana. To je vrijeme muž pio poseban napitak kako bi ojačao. Nakon tri mjeseca pijenja čarobnih napitaka postao je dovoljno jak da rabi divovski mač, drvene cipele u kojima je mogao skakati u nebo, divovu željeznu kuglu, kacigu, oklop i još dva mača.

Zvuci poput grmljavine najavili su divov povratak, a on je odmah osjetio prisutnost čovjeka. No, mudra žena ponudila mu je opojno vino koje ga je uspavalo. Muž je to iskoristio i diva je ubo mačem u jedan od vratova. Njihova borba nastavila se na nebu iznad oblaka. S neba su padale divove glave, ali odmah bi se opet spojile s tijelom. Žene su pak doskočile i tom problemu te su rane gdje su glave bile odsječene posipale pepelom i one su nakon toga ostale ležati mrtve.

Na kraju, palo je mrtvo divovo tijelo i muškarac se spustio s nebesa. Sutra su u riznici našli veliko blago, a i nekoliko zatvorenih ljudi koje su spasili i nagradili blagom. Na odlasku zapalili su kuću, a u povratku muž je pokušao pronaći starice koje su mu pomogle, ali nigdje ih nije bilo (Kim 62-64).

Motiv o divu nalazi se i u europskoj mitologiji. Kod Grka je to Polyphem, a kod Hrvata Divljan.¹²

12 Pop i đak hodali kroz jednu veliku planinu pa ih ondje uhvati noć. Videći oni da već ne mogu taj dan prispjeti kuda su bili naumili, stanu gledati kroz planinu gdje bi prenoćili i ugledaju oganj daleko u jednoj pećini. Primaknu se oni blizu i povikaše da vide ima li tko tamo. Kad tamo ni ljudi ni ikog drugog, do jednog divljeg čovjeka s jednim okom navrh glave. Pitaju ga hoće li ih pustiti u kuću i on ih pusti. Ali na vrata pećine bijaše privaljena velika ploča koju sto ljudi ne bi moglo pomaći. Divljan ustane, digne ploču, pusti ih unutra, pa opet ploču na vrata privali. Potakne im veliki oganj i oni se sjednu grijati. Pošto se malo zagriju, počne ih Divljan pipat iza vrata da vidi koji je pretiliji da ga zakolje i ispeče. I napipa popa pretilijega, spopane ga i ubije, navrti na ražanj i stavi kraj ognja da se peče. Kad to đak vidi dosjeti se svome jadu ali uteći iz pećine nikako nije mogao. Kad se pop ispekao, zovne Divljan đaka da s njim jede, a jadni đak ne htjede, već mu odgovori da nije gladan. A hoćeš, reče mu Divljan, i na sramotu ako nećeš na lijepo. Bez izbora đak sjedne s njim. Divljan prokleti jede, a đak stavlja u usta, pa opet baca u

2.6. Čarobni šešir

Čarobni šešir iz istoimene priče nositelje je činio nevidljivima. Njega su isprva nosili vražići koji su krali hranu od para koji ju je ostavljao svojim pokojnicima. Muž se jednom prilikom uspio dokopati jednog od vražjih šešira pa su ga on i žena iskoristili da bi krali po selu sve što bi im se svidjelo. Policija ih nije uspjela uloviti jer su pazili i s krađama su nastavili više od godinu dana. Međutim, njihova pohlepa došla je na naplatu kada su pokušali opljačkati zlatarnicu. Vlasnik je primijetio kako se po zraku neobjašnjivo kretao konac, a kada ga je zgrabio, lopov je pao na pod i on ga je ugledao. Konac je bio iz šava šešira koji se od upotrebe pohabao.

Zlatar je lopova oslobodio kada mu je vratio novac i prepustio mu šešir. Ubrzo je i on zapustio svoj posao i počeo pljačkati druge. Za vrijeme žetve pokušao je opljačkati kuću bogatog seljaka, ali dok je prolazio dvorištem punim radnika, netko ga je slučajno gurnuo i srušio mu šešir s glave. Nakon tog otkrića svi su lopovi uhićeni i osuđeni na dugogodišnje kazne, a u zatvoru su i umrli (Kim 65-67).

Zaključak priče s motivima karakterističnim za demonološke predaje

kraj. "Jedi", stane vikati Divljan, "jer ću i tebe sutra ovako." Pošto se Divljan najede, legne kraj ognja, a đak počne diljati jedan mali šiljak. Upita ga Divljan: "Šta diljaš taj šiljak?" Đak odgovori da se kod ovaca sjedeći besposleno naučio tako diljati, pa da ga je i sad ta volja dopala. Divljan zatvori oko i zaspi, a đak jadni, vidjevši da se sutra i njemu nožić pod grlo sprema, domisli se te oni šiljak zavrti Divljanu u oko i oslijepi ga. Divljan slijep skoči kao mahnit i đaku reče: "Neka, da je Bogu hvala! Izvadi ti meni ovo jedno oko, kad ne umijeh ja tebi obadva, al mi uteći nećeš."

Kad ujutru svane, napipa Divljan vrata od pećine i vidjevši da su zatvorena počne po pećini brbati tamo-amo da đaka uhvati, ali ga ne mogne nikako naći, jer je imao u pećini mnogo stoke te se đak domisli i oguli jednog ovna, pa se obuče u onu kožu i izmiješa među ovce. Divljan već vidi da mu od mnoge stoke ne može ništa, pa pođe na vrata od pećine pa otvori jedan kraj vrata i počne stoku vabiti da jedno po jedno izbaci. Đak u ovojnoj koži stade se s ovcama približavati ne bi li i njega izbacio i tako malo po malo primičući se, dođe do njega. Divljan ga uhvati i izbaci vani među ostale ovce. Kad se đak dohvatio poljane i vidi svu stoku pred sobom, vikne Divljanu: "Ne traži me više, ja sam već napolju".

Divljan kad vidi da mu je utekao, domisli se što će, otvori vrata sasvim i pruži mu štap govoreći:

"Kad si mi već utekao na ti ovaj štap da tjeraš stoku, jer ti bez njega nijedna neće krenuti".

Đak nesretni prevari se i pođe da uzme štap, ali kako ga se prihvati, prijanu mu jedan prst pri njemu. Vidjevši da je poginuo, stane skakati oko Divljana, tamo-amo da ga ne dohvati. U to, padne mu na um britvica koju je pri sebi imao, izvadi je i odsječe oni prst što mu pri štapu prijanuo bio i uteče. Onda se počne Divljanu rugati i smijati tjerajući pred sobom stoku. Divljan, onako slijep, pristane za njim te tako dođu do jedne velike vode i đak vidi da će ga već moći u vodu utopiti, pa počne zviždati okolo njega rugajući mu se. Divljan, primičući se malo po malo da bi ga uhvatio, primakne se uprav nad vodu, a đak mu onda pritrča iza leđa i tisne ga u vodu te se Divljan utopi. Onda đak s mirom i Bogom otjera stoku i dođe zdravo kući, ali bez popa (Dragić 2005: 194-196).

služi kao pouka da nepoštenje i kriminal imaju svoju cijenu i da svi prije ili kasnije budu uhvaćeni.

2.7. *Malj obilja*

Vragovi su važan element i priče u kojoj su posjedovali drveni malj obilja¹³ koji im je omogućavao da dobiju što god požele. Svjedok tomu bio je dječak koji se jednu večer zatekao u planini nakon cjelodnevnog marljivog rada i sklonio na krovnim gredama hrama u koji je ušla skupina vražića. Vražići su drvenim maljem udarali u pod i uzvikivali čarobne riječi nakon kojih bi zatražili ono što su željeli jesti i to bi se pojavilo pred njima. Dječaku je prizor obilja kojem je svjedočio otvorio apetit pa je orah koji je otprije imao u džepu odlučio pojesti. Zubima ga je zdrobio, a taj zvuk iznenadio je vragove koji su mislili da će im hramski krov pasti na glavu te su se razbježali ostavivši za sobom hranu i čarobni malj. Dječak je iskoristio ponuđenu priliku.

Najeo se i isprobao malj kojim je sebi napravio odijelo i par cipela. Sreća mu se osmjehnula jer je prethodno popodne bio nesebičan pri branju orahe pa je prve ubrane orahe ostavio za svoju obitelj, a tek je onda ubrao za sebe. Sutradan malj je ponio kući i zabrinutim roditeljima ispričao što mu se dogodilo. Oni su taj neočekivan dar iskoristili kako bi obitelj izvukli iz siromaštva. Bogati, sebični i pohlepni dječak iz sela tražio je od susjeda da mu otkrije tajnu kako se iznenada obogatio, što je on i učinio. Pohlepnik je otišao u šumu i oponašao je korake koje je prvi dječak napravio, ali kada je brao orahe, bio je sebičan i prvo je zadovoljio svoje potrebe. Navečer je došao do istog hrama, međutim, vražići taj put nisu bili iznenađeni zvukom koji su čuli s visine. Dječaka su uhvatili i odlučili kazniti tako što će mu istegnuti jezik. Zamahnuli su maljem i jezik je postao dug sto metara, a potom su ga izudarali i istjerali iz hrama. Teret jezika kojega je nosio na leđima iscrpio ga je pa se pokajao zbog svoje pohlepe. Odlučio je da će otada služiti drugima te je svoj jezik prebacio preko rijeke kako bi ga ljudi mogli upotrijebiti kao most.

Jedan prolaznik bacio je zapaljenu cigaretu na njegov jezik i on je, poskočivši od bola, upao u rijeku. Tada mu je u pomoć priskočio prvi dječak. Izvukao ga je iz rijeke i čarobnim maljem jezik mu vratio u normalno stanje. Više nikada nije učinio ništa sebično (Kim 68-70).

Navedena priča ima izniman didaktički potencijal, što je u skladu i s

13 U grčkoj mitologiji Zeus je dao kozji rog nimfi Amalteji koja ga je othranila kozjim mlijekom uz obećanje da će u tom rogu uvijek pronaći ono što poželi. Taj se rog naziva kornukopija ili rog obilja (Graves 7; Leeming 13).

hrvatskom usmenom tradicijom kojoj je jedna od primarnih funkcija upravo odgojno-obrazovna.

2.8. Kongzui i Patzui

Pepeljuga se u korejskom zove *Kongzui i Patzui* i prema motivima ove dvije bajke imaju više sličnosti nego s bajkom *Cinderella* (Ćirić 2002). Bettelheim (204) navodi kako je to vrlo stara i omiljena priča koja je prvi put zapisana u Kini u 9. stoljeću.

Kongzui je djevojka koja je živjela sa svojom zlom maćehom i njezinom kćeri Patzui. Njih su dvije uvijek nastojale napakostiti Kongzui kako god su mogle. Jednom je nesretna djevojka plakala zbog odnosa koji je prema njoj imala maćeha kada se pred nju s neba spustila velika crna krava. Ona joj je dala ukusne kolače da jede i umjesto nje je okopala zemlju. Drugi dan maćeha i Patzui otišle su na zabavu, a Kongzui su ostavili mnogo poslova koje je trebala napraviti i uz to skuhati rižu i proso.

Lonci koji su joj bili dostupni bili su šuplji i djevojka je zaplakala. No, tada su joj u pomoć priskočile životinje i dok su završavale njezine zadatke, opet je pred nju sletjela crna krava. Dala joj je prekrasnu haljinu i uputila je na zabavu kod maćehine obitelji do koje su je ponijele sluge u nosiljci. Na zabavi je zasjenila sve druge goste, ali s nje je otišla prije kraja. Došavši kući, primijetila je da je putem izgubila jednu cipelu. Pri povratku sa zabave jedan učen čovjek, Shonbi,¹⁴ ugledao je izgublenu cipelu i shvatio da pripada zagonetnoj ljepotici sa zabave. Odlučio je potražiti njezinu vlasnicu i oženiti je. Tako se i dogodilo.

Kada je on otišao na službeni put, pred Kongzui je došla zločesta Patzui koju je poslala majka i utopila ju je u jezeru. Potom je obukla njezinu odjeću i uvjerala Shonbija da je ona njegova žena kojoj je čarolijom izmijenjen izgled. Nije joj vjerovao, ali nije ništa rekao. Sutradan je šetajući pored jezera u kojem je njegova žena utopljena u njemu ugledao lijep cvijet koji je ubrao i stavio iznad ulaznih vrata. Cvijet je bio vrlo neobičan. Kada bi naišao Shonbi, poigravao je, a kada bi prošla Patzui, čupao joj je kosu. Zato ga je ona prvom prilikom bacila u ložište.

Nakon nekog vremena stara susjeda pitala je bi li mogla dobiti žar iz njihova ložišta.¹⁵ U ložištu je našla crvenu kuglicu koju je ponijela sa

¹⁴ "Shonbi: učen čovjek, u Koreji je čovjek koji izučava stare kineske knjige, i koji polagane državnog ispita postaje državni činovnik i time postaje pripadnik viših društvenih slojeva" (Kim 72).

¹⁵ "Akungji: ložište u starim korejskim kućama, grijanje je bilo regulirano tako što se ispod poda prostorije nalazio veliki kamen koji se zagrijavao loženjem drveta u prostoriji koja se nalazila ispod kuće, tzv. ložištu" (Kim 72).

sobom i iz te je kuglice u susjedinoj kući izišla prelijepa djevojka koja je od nje zatražila da pozove Shonbija na večeru i da mu pri posluživanju dâ dva različita štapića za jelo, što se smatralo uvredom. Shonbija je ta gesta naljutila, ali vidio je jedan srebrni štapić pa je shvatio da je to poruka od Kongzui. Smjesta je otišao kući i ubio Patzui.¹⁶ Truplo je skuhao i meso odnio njezinoj majci. Pošto je pojela, rekao joj je čije je to meso i odmah je ubio (Kim 71-73).

2.9. Putovanje za srećom

Junak priče *Putovanje za srećom* najmlađi je brat iz siromašne obitelji koji je odlučio potražiti boga i pitati ga zašto moraju živjeti u tako teškim uvjetima. Putem je susreo djevojku čiji su svi muževi umrli odmah nakon vjenčanja. Ona ga je zamolila da pita Boga zašto njezini muževi umiru.

Na vrhu nepoznatog otoka na koji ga je izbacilo olujno more pronašao je imugija (zmiju koja se još nije u pretvorila u zmaja) koji je bio nesretan jer nije zmaj iako je navršio tisuću godina. I njemu je obećao da će pitati boga za njegovu situaciju, a imugi ga je podigao na nebo.

Sva je pitanja postavio bogu, a on mu je odgovorio da mu je život takav jer bi u sreći bio kratak, da djevojci umiru muževi jer nema nijedan jonzu (veliku kuglu koju zmaj drži u zubima, a koja se može pretvoriti u sve što hoće), a imagi ne može postati zmaj i poletjeti na nebo jer ima dva jonzua.

Mladić je to prenio imagiju i od njega dobije jonzu, a imagi se pretvorio u zmaja. Jonzu je ponio djevojci i zaprosio je te se s njom vratio kući gdje su dugo živjeli u miru (Kim 74-75).

2.10. Snaha koja razumije jezik životinja

U zbirci mjesto je našla i priča o snahi koja je mogla razgovarati sa životinjama, što je dovelo do nesporazuma s mužem koji je mislio da se njemu smije i napustio je. Vratio se nakon tri godine kada mu je priznala svoju tajnu, a on je testom utvrdio da govori istinu (Kim 76-77).

¹⁶ "U Koreji se za jelo koriste parovi istovjetnih štapića, i ti parovi mogu biti različit dužine i napravljeni od različitih materijala. Ako se gostu posluži pogrešno uparen par štapića, npr. jedan duži i jedan kraći, to se smatra ponižavajućom gestom" (Kim 72).

2.11. *Hvatanje velikog lopova iz podzemlja*

Hrabri vitez odrubio je glavu velikom čarobnjaku koji je oteo tri kraljeve kćerke i odveo ih u svoj podzemni dom u bajci *Hvatanje velikog lopova iz podzemlja*. Sijedi starac pomogao mu je rekavši mu za lokaciju čarobnjakova doma, a djevojke su pomogle tako što su od pijanog čarobnjaka saznale tajnu njegove neranjivosti. Kao mnogo ozbiljnija prijjetnja za viteza, pokazali su se njegovi pratitelji koji su ga izdali i zatočili u podzemnoj kući u pokušaju preotimanja zasluga.

Tada se vitezu u snu ukazao sijedi starac i rekao mu da uzjaši konja bijelca koji će biti kraj njega kad se probudi, a on će ga izbaviti i odvesti na kraljevski dvor. Pošto je kralju ispričao svoju priču, a djevojke su je potvrdile, varalice je sustigla zaslužena kazna i pogubljeni su. Vitez je za suprugu dobio najmlađu princezu (Kim 78-80).

2.12. *Djevojka bez ruku*

Bogatašev sin za ženu je uzeo djevojku kojoj je maćeha odsjekla ruke i potjerala je iz kuće. Pred porod morao je otići na put i nju je ostavio svojim roditeljima na brigu. Kada je rodila sina, svekar i svekrva sinu su poslali glasnika s pismom, ali on je prenočio u maćehinoj kući i ona je zamijenila pismo koje je nosio pismom u kojem je stajalo da je dijete rođeno s manama i da muževljevi roditelji od njega traže da potjera svoju ženu. On je to odbio, ali je ona i njegovo pismo u povratku zamijenila pismom u kojem je naredila da se mladu majku i dijete potjera. Snahu su potjerali, ali čudo se dogodilo i ruke su joj ponovno narasle dok je pila vodu s nekog izvora. Naime, dijete je u trenutku kada se nagnula da se napije skoro upalo u vodu i ona je posegla da ga uhvati i tada su joj ruke čudesno narasle.

Majka i sin utočište su pronašli u konačištu u kojem su ih dobri ljudi primili, a nju i zaposlili. Muž je po povratku saznao što se dogodilo pa se dao u potragu za ženom i djetetom. Pošto ih je sretno pronašao, zaključili su kako je do svega došlo zbog zle maćeha koju je on zatim ubio. Mlada obitelj nastavila je živjeti u miru i sreći (Kim 81-82). U navedenoj legendi pravda je pobijedila, a zlo je kažnjeno.

2.13. *Mladić i svećenik*

Mladića kojem je budistički svećenik prorekao kako će mu žena umrijeti, a obitelj biti nesretna otac pošalje u budistički hram kako bi sa svećenikom proveo tri godine i izučio budistička znanja. On je treće

godine boravka počeo sanjati djevojku i potaknut tim snovima otišao je do njezina doma u šumi. Uz nju je zaspao, ali ujutro se probudio uz mrtvu djevojku u kaputu. Svećenik mu je objasnio da je to zapravo bila tigrica koja ga je htjela ubiti kao što je mužjak pokušao ubiti njegovu ženu, ali Buda ih je ubio i spasio mlade supružnike (Kim 83-84).

2.14. Dobra kćerka Sim-Đong

Sim-Đong bila je kći jedinica slijepca Sima koja je bila spremna žrtvovati i svoj život kako bi njezin otac progledao. Prodala se mornarima koji su je planirali žrtvovati moru kako bi joj otac zauzvrat dobio dovoljno riže za zavjetni dar Budi. Iz mora ju je spasio morski kralj i u lotosovu cvijetu vratio na površinu mora. Cvijet su pronašli mornari koji su ga odnijeli svom kralju kojega je oduševila njegova ljepota. Na kraljev dodir, cvijet se otvorio i u njemu je spavala lijepa djevojka Jong koja je onda postala kraljevom ženom. I dalje je bila zabrinuta za oca pa je kralj organizirao festival za sve slijepce kraljevstva kako bi i njezin otac došao u prijestolnicu. I on je tužan nerado i nakon susjedovih nagovora došao u prijestolnicu pri kraju festivala kada je Jong skoro odustala od čekanja. Isprva joj nije vjerovao da je to ona, a onda je saslušao njezinu priču i rukama joj je dodirnuo lice da se uvjeri da je to ona. Ostali su sretni zajedno živjeti (Kim 85-91).

2.15. Hung-Buu i Nol-Buu

Posljednji tekst drugog poglavlja o dvojici je braće, Hung-Buu i Nol-Buu, iz istoimene priče. Stariji Nol-bu bio je pohlepan i bezobrazan, a mlađi Hung-bu srdačan i obziran. Kad im je otac umro, Nol-bu mlađeg je brata istjerao iz kuće i uzeo mu sve, a Hung-bu to je mirno prihvatio i otišao u život ispunjen siromaštvom. Koliko god se trudio, nije uspijevaio prehraniti obitelj pa je otišao k svom bratu moliti ga da mu posudi pšenice.

Brat ga je grubo primio, a snaha ga je čak dvaput udarila zaimačom po licu dok je klečao pred bratom. Kući se vratio praznih ruku, ali ženi je rekao kako mu je brat dao mnogo novca bez kojega je ostao kada ga je na putu presreo lopov. Kako je bio očajan, ponudio se da će u zamjenu za novac primiti 30 udaraca umjesto bogataša koji je počinio kazneno djelo. Tu su zimu jedva preživjeli, a proljeće im je donijelo lastavice koje su se naselile pod njihovu strehu.

Hung-bu i obitelj bili su vrlo pažljivi prema obitelji lasta. Jednom je

prilikom Hung-bu lastavice spasio od zmije *kuronjija*¹⁷ i u *gnijezdo vratio ozlijeđenu lastu kojoj je povio slomljenu nogu. Zahvaljujući njegovoj brizi, lastavica se oporavila i na jesen su krenule prema jugu. Sljedeće godine opet su se vratile, a ona kojoj je pomogao pred njegovu je kuću iz kljuna ispustila sjeme tikve koje je Hung-bu odmah posijao.*

Tikva je brzo napredovala i već nakon nekoliko dana po krovu njegove kuće bilo je zrelih tikvi. Kada su tikve ubrali i jednu od njih otvorili, iz nje je ispala gomila bijele riže. Druga tikva bila je puna zlata i srebra, a iz treće je izišla skupina drvodjelja s gomilom drveta koji su im sagradili prekrasnu kuću.

U posljednjoj tikvi bila je vila koja im se predstavila kao njihova sluškinja. Sve su to dobili zbog ljubaznosti prema lastavicama. Zli brat odmah je pomislio da je brat sve što je dobio ukrao. Kada mu je ispričao kako je do svega došao, optužio ga je da je lažljivac.

I on je pokušao doći do svega što je brat imao, ali na pogrešan način. Sâm je uzeo lastavicu iz gnijezda i bacio je o tlo te je slomila obje noge. Tada ju je liječio i na kraju ljeta laste su otišle prema jugu. U proljeće su se vratile pa je i on dobio svoje sjeme koje je posadio. Međutim, iz njegovih tikava nije izišlo blagostanje, već rasap njegova imanja. Iz prve tikve navro je užasan smrad, u drugoj su bile strašne utvare s buzdovanima u rukama koje su ga počele udarati. Njegova pohlepa bila je bezgranična pa je otvorio i treću tikvu iz koje su izišli vragovi i srušili mu kuću. U trenutku kada ga je obuzeo očaj jer je sve izgubio, pristupio mu je brat i ponudio pomoć. Od tada je Nol-bu bio promijenjen i dobar čovjek, a obitelj je živjela u slozi (Kim 92-98).

U hrvatskoj tradicijskoj kulturi lastavice se smatraju svetim pticama. Lastavice su u renesansi simbolizirale Kristovo utjelovljenje i uskrsnuća jer su vjerovali da lastavica prezimi skrivena u blatu pa se njezin povratak shvaćao kao ponovno rođenje (Badurina 373).

Hiller (198) navodi kako se smatralo da pojavljivanje lastavica nakon zime donosi sreću, a da njihova gnijezda štite kuću od munje i svake nesreće.

17 *Kuronji*: u Koreji postoji vjerovanje da se zmije poslije tisuću godina života pretvaraju u zmajevе. "Kuronji" ili "stare zmije" jesu zmije koje su skoro navršile tisuću godina, i po pravilu su zmije "čuvarkuće" (Kim 71).

3. Basne i priče o životinjama

Basna je vrsta priče u kojoj životinje, biljke ili stvari govore o ljudskim osobinama. Dijalog joj je glavno sredstvo. Novele o životinjama mogu se svrstati kao podvrsta basni. Pod Ezopovim (VI. st. prije Krista) imenom do naših je dana došlo 400 basni. Đuro Ferić Gvozdenica (Dubrovnik, 1739. – Dubrovnik, 1820.) u svoja je djela uvrstio mnoge narodne basne, a za naslove svojih latinskih basni uzimao je hrvatske poslovice (Dragić 2008: 271-272).

3.1. Tigar i zec

U južnokorejskim usmenim pričama čest je zec, a simbolizira mudrost. Kod drugih naroda zec je simbol plodnosti i seksualnoga užitka. U drevnom Egiptu zec je predstavljao zoru. U grčkoj mitologiji zec je bio omiljena životinja božici Afroditi. Na Istoku zec simbolizira dugovječnost i sreću.

U poglavlju *Basne i priče o životinjama* svojom se mudročću ističe zec koji je naivnog tigra prevario tri puta i spasio se, a tigra su ulovili seljani (Kim 101-103).

Tigar je i u drugoj basni prikazan kao nezahvalan i glup jer je čovjeka koji ga je spasio želio pojesti. Žaba, koju su odabrali za arbitra u njihovu sporu, čovjeku je, pošto je nasamarila tigra, poručila da takva nezahvalna stvora više ne spašava (Kim 104).

3.2. Štakor-mladoženja

Štakori su za svoju kćer tražili najmoćnijega muža na zemlji. Obratili su se Suncu koje ih je uputilo na Oblak. Oblak ih je poslao vjetru, a vjetar ka kamenom Budi. Kameni Buda rekao im je da je najmoćniji štakor koji ruje njegove temelje i oni su tada shvatili da je najbolje da se štakorica uda za mladog štakora pripadnika svoje vrste (Kim 105-106).

Drevni Grci slavili su plodnost štakora te su ih su smatrali simbolom požude. U hrvatskoj mitologiji štakori su demonska bića jer su prenosili opaku bolesti kugu.

3.3. Zrno prosa

Mladić je hrabročću i upornošću u priči o zrnu prosa došao od posjedovanja toga zrna do položaja ministarskog zeta (Kim 107-108).

3.4. Tigar i kotkam

Tigar i kotkam¹⁸ središnji su likovi istoimene priče. Budalasti tigar čuo je razgovor majke i djeteta pa je pomislio kako ga se dijete ne boji jer nije prestalo plakati kada mu je majka rekla da će ga tigar čuti.

Ono što je tigra iznenadilo bila je činjenica da je dijete prestalo plakati kada mu je majka dala kotkam. Odmah je pomislio da kotkam mora biti snažan kad ga se dijete više boji od njega. Odatle je pošao u staju pojesti vola, ali lopov je već bio tamo pa je greškom u mraku zajahao tigra umjesto vola. Iznenadeni tigar bio je siguran da mu je na leđima strašni kotkam pa je pojurio u planinu.

U zoru je lopov uvidio da jaše na tigru pa je sjahao s njega i pobjegao, a prestrašeni tigar nastavio je svojim putem (Kim 109).

3.5. Priča o zecu

Poglavlje završava *Pričom o zecu* u kojoj zec zamalo bude pogubljen jer su liječnici rekli morskom kralju da ga od njegove teške bolesti može izliječiti samo zečja jetra. U potragu za ljekovitom jetrom krenula je kornjača koja na početku potrage nije znala ni kako zec izgleda pa su joj ga morali naslikati. Pronašavši zeca, pokušala ga je nagovoriti da pođe u podmorje kombinacijom laskanja i obećanja, ali zec je bio sumnjičav. Ispričao je kornjači san koji ga je prethodne noći uznemirio, a ona mu se ponudila da će mu protumačiti san.

Zec je sanjao da ga je netko ubo nožem u trbuh i da mu je tijelo bilo prekriveno krvlju. Kornjača mu je objasnila da je nož u snu sigurno bio zlatan i simboliziran zlatan pojas, a krv simbolizira ogrtač od svile. Oboje predstavlja znamenja kraljevske obitelji u podmorskom kraljevstvu. Proročanstvo i ponuda uglednog položaja u kraljevstvu nagovorili su zeca da pristane. Kornjača ga je nosila na svojim leđima u morske dubina. Po dolasku na kraljevski dvor, kornjača je odmah bila obasuta velikim počastima, a zeca su zatvorili. Kada su ga doveli pred kralja, on mu je objasnio zašto mu treba njegova jetra i obećao je da će podići spomenik u njegovu čast ako mu dâ svoju jetru.

Zeca je iz te naizgled bezizlazne situacije spasila njegova lukavština. Uvjerio je kralja kako zečevi u proljeće vade jetru i skrivaju je na tajno mjesto pa je tek zimi vraćaju na njezino mjesto. Obećao je da će kralju donijeti jetru ako ga s vojvodom kornjačom pošalje na kopno po nju. Kako kralj nije imao izbora, a ni o kopnenim životinjama u moru ništa nisu znali, zeca su pustili i bogato ga darivali. Na kopnu se zec narugao

18 Kotkam – vrst voća koje raste u Koreji, Kini i Japanu (Kim 109).

kornjačinoj gluposti, ali nije joj se osvetio, već ju je pustio da se vrati kući. Kornjača se odlučila ubiti jer nije izvršila misiju, ali začula je glas. To je bio Nebeski bog koji joj je rekao da je njegova duboka vjernost kralju ganula njegovo srce i da će mu dati lijek za kraljevu bolest. Kralja je lijek izliječio i svi su nastavili sretno živjeti (Kim 110-116).

4. Anegdote i šaljive priče

Anegdota je kratka priča koja najčešće na šaljiv način kazuje o određenim osobama. U anegdotama je humorističan i satiričan ton. Strukturom i tematikom bliska je nekim pričanjima iz života i šalama (Dragić 2008: 465).

4.1. General bundeva

U posljednjem poglavlju *Anegdote i šaljive priče* tri su teksta. Prvi među njima je *General bundeva* o proždrljivom mladiću koji je jeo samo bundeve i kojega je zbog smrdljivih vjetrova koje je ispuštao protjeralo njegovo selo. Svi su ga tjerali od sebe osim budista čiji je hram obranio od razbojnika tako što je svojim vjetrovima srušio zidove koji su pali na njih i njihova vođu. Pred smrt je pomogao trojici braće da ubiju bijelog tigra koji je usmrtio njihova oca. Oni su ga nakon bitke pronašli mrtva. Pokopali su ga i za njim tri godine tugovali kao i za ocem (Kim 119-121).

4.2. Otrovni kotkam

Otrovni kotkam priča je o mladiću koji je nadmudrio svog pohlepnog učitelja. Učitelj je u ormaru držao kotkame koje je sam htio pojesti pa je rekao da su otrovni, ali učenik je bio snalažljiv. Pojeo je voće, razbio njegovu tintarnicu i legao u njegov krevet. Učitelja je prizor začudio pa je zatražio objašnjenje. Učenik mu je rekao da je slučajno razbio držač za tintu pa se odlučio na samoubojstvo jer je znao koliko je učitelju drag te je pojeo sav otrov iz ormara i legao u krevet da dočeka smrt. Učitelj se samo osmijehnuo njegovoj lukavosti i nije o tom više govorio (Kim 122).

4.3. Budalast narikač

Posljednja priča u antologiji korejskih narodnih pripovijetki zove se *Budalast narikač*. Bogataš Gong pozvao je vrlo glupa čovjeka da nariče nad njegovim mrtvim rođakom. Glupanova zabrinuta žena dala mu je

detaljna uputstva kako se treba ponašati da ne ispadne budala. Ženi je potvrdio da je zapamtio upute i krenuo je, ali putem je pokušavao zapamtiti tri rečenice koje je trebao reći. Međutim, na putu je morao prijeći rijeku i dok ju je prelazio zaboravio je sve što mu je žena rekla. Uz to je na obali rijeke zaboravio svoje cipele i čarape pa je k Gongu došao bos.

Vlasnika kuće oslovio je s Mong umjesto Gong. Niti jedan element rituala nije točno napravio pa se gospodin Gong više nije mogao suzdržati i prasnuo je u smijeh. Budala je tada primijetio da je bos pa se izderao na domaćina i optužio ga da mu je ukrao cipele i čarape te da mu se još uz to i smije. Tražio je da mu ih vrati. Domaćin je opet prasnuo u smijeh i donio mu nove cipele i čarape (Kim 123-124).

U navedenoj priči vidi se da je u južnokorejskoj tradiciji bio običaj naricanja. Naricaljke (tužaljke, tužbalice) poznate su još od najstarijih civilizacija. Drevni Egipćani i Mezopotamci pjevali su himne-tužaljke razorenom hramu ili gradu. Naricaljke su pjesme koje se *nariču* nad pokojnikom. Snažno su bolne, ali i dostojanstvene. Neke su hrvatske tužaljke biblijske provenijencije (Botica 1995: 94). Komponirane su u osmercima ili desetercima. Iznimno tužan lirski efekt postiže se višestrukim asonancijama, prigodnim epitetima, anaforama, metaforama, alegorijama i drugim stilskim figurama. Namijenjene su oplakivanju pokojnice ili pokojnika u domu, na pogrebu i na grobu. Snažni osjećaji su izraženi u tužbalicama. Najtužnije je slušati majku kako neutješna plače za svojim djetetom. U hrvatskoj kulturi prestao je običaj naricanja, a u srpskoj se tradiciji očuvao.

Zaključak

Analizirana antologija prikazuje bogatstvo i širok tematsko-motivski raspon korejskih narodnih priča. Pripadaju različitim usmenoknjiževnim žanrovima i često ih je teško svesti na samo jednu usmenoknjiževnu vrstu jer su njihove značajke uglavnom pomiješane pa se većinu priča može smatrati žanrovski hibridnima.

Interpretirane južnokorejske usmene priče imaju iznimnu estetsku i didaktičnu vrijednost. U usmenim pričama nalaze se iznimno vrijedni etnološki i antropološki elementi. Tako, primjerice saznajemo južnokorejski običaj da mlada prije vjenčanja dobije na poklon par srebrnih štapića i par vilica. Korejska je tradicija da se za jelo upotrebljavaju parovi istovjetnih štapića, a ti parovi mogu biti različite dužine i napravljeni od različitih materijala. Ako se gostu posluži pogrešno uparen par štapića, primjerice jedan duži i jedan kraći, to se smatra ponižavajućom gestom. U priči "Budalast narikač" ogleđa se običaj

naricanja u korejskoj tradicijskoj kulturi.

U južnokorejskim usmenim pričama mnogobrojne su životinje. Tigar je južnokorejska kulturna životinja, a često se spominju: jelen, lisica, zec, medvjed, štakor. Poanta je tih priča da dobro bude nagrađeno, a zlo kažnjeno.

Uspoređene s motivima s hrvatskog i susjednih prostora, svjedoče nam o rasprostranjenosti književnih motiva na velikim zemljopisnim udaljenostima i u vrlo različitim kulturama. I to je dokaz da kultura ne poznaje granice. Sve to upućuje na vitalnost usmene književnosti i uopće tradicijske kulturne baštine.

Nematerijalna je kulturna baština najvažnija za očuvanje identiteta, ali je i prema UNESCO-ovoj Povelji posebno ugrožena. Civilizacijski je čin sačuvati primjere nematerijalne kulturne baštine uz koje su mnogobrojne generacije odrasle.

Literatura

- Badurina, Anđelko. *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1979.
- Bettelheim, Bruno. *Smisao i značenje bajki*. Cres: Poduzetništvo Jakić, 2000.
- Botica, Stipe. *Povijest hrvatske usmene književnosti*. Zagreb: Školska knjiga, 2013.
- Botica, Stipe. *Biblija i hrvatska kulturna tradicija*. Zagreb: VI. nakl., 1995.
- Cvitković, Ivan. "Drveće i životinje u religijama". *Socijalna ekologija*, god. 30, br. 1. Zagreb: Hrvatsko sociološko društvo, Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2021, str. 131-155.
- Čiča, Zoran. *Vilenica i vilenjak*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 2002.
- Čubelić, Tvrtko. *Povijest i historija usmene narodne književnosti*. Zagreb, 1990.
- Čirić, Sonja. *Korejske i srpske bajke. Glupi tigar, naivni vuk*. 30. 1. 2002. <https://www.vreme.com/mozaik/glupi-tigar-naivni-vuk/>. Preuzeto: 30. 12. 2021.
- Dragić, Marko. *Tradicijske priče iz Zagore*. Split: Književni krug, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2017.
- Dragić, Marko. "Vile u tradicijskim pričama šibenskoga i splitskoga zaleđa". *Godišnjak Titius*, 10. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2017, str. 219-240.
- Dragić, Marko. "Sveta Katarina Aleksandrijska u hrvatskoj katoličkoj tradicijskoj baštini". *HUM: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 7. Mostar: Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, 2011, 260-287.
- Dragić, Marko. "Mitski svijet Zagore u kontekstu europske mitologije". *Kultovi, mitovi i vjerovanja na prostoru Zagore. Kulturni sabor Zagore*. Split: Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za povijest i Veleučilište u Šibeniku, 2013, str. 195-227.

- Dragić, Marko. *Poetika i povijest hrvatske usmene književnosti* (fakultetski udžbenik). Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2008.
- Dragić, Marko. *Hrvatska usmena književnost Bosne i Hercegovine, proza, drama i mikrostrukture*. Sarajevo: MH u Sarajevu i HKD Napredak Sarajevo, 2005.
- Graves, Robert. *Grčki mitovi*. Zagreb: CID-NOVA, 2003.
- Hiller, Helmuth. *Sve o praznovjerju*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske, 1989.
- Kim, Sang-Hum. *Korejske narodne pripovetke*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2002.
- Kukuljević, Ivan. "Vile (Prinesak k ilirskomu bajoslovju)". *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*, god. XII, br. 40, Zagreb, 3. listopada 1846a.
- Kukuljević, Ivan. "Vile (Prinesak k ilirskomu bajoslovju)". *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*, god. XII, br. 42, Zagreb, 17. listopada 1846b.
- Kutleša, fra Silvestar. *Život i običaji u Imockoj krajini*. Imotski: Matica hrvatska – Ogranak Imotski, 1993.
- Leeming, David. *The Oxford Companion to World Mythology*. New York: Oxford University Press, 2005.
- Rudan, Evelina. *Vile s Učke*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2016.
- Šešo, Luka. *Živjeti s nadnaravnim bićima*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2016.

PRILOG 1

Dangun, prvi kralj Koreje

U davna vremena živio je Hwanung, mudar i hrabar princ, sin nebeskog kralja Hwanina. Jednom je princ zamolio oca da mu dâ na upravljanje lijepi korejski poluotok. Hwanin pristade, i dade sinu tri nebeska pečata i s tri tisuće pristalica posla ga na zemlju.

Tako se nebeski princ spustio sa neba na ono mjesto na planini Tebeg gdje je raslo sveto sandalovo drvo. Tu je osnovao Sveti grad, koji je kasnije nazvan "grad nebeskog kralja Hwanunga". S njim su bila i tri ministra: Pungbeg, Usa i Unsa, koji su obavljali sve dužnosti koje bi im princ povjerio, a tih je dužnosti bilo ukupno tri tisuće i šezdeset, među kojima su bila i nadgledanje poljoprivrede, liječenje bolesti i suđenje o pitanjima dobra i zla.

Tada su jedan medvjed i jedan tigar, koji su živjeli na planini Tebeg, poželjeli da postanu ljudi. Svakog su se dana pred svetim sandalovim drvetom molili nebeskom princu da im usliši želju. Princ im, na kraju, dade vijenac češnjaka i neku posebnu travku i reče:

- Idite i zatvorite se u pećinu, sljedećih sto dana jedite samo ovo što sam vam dao. Poslije sto dana postat ćete ljudi.

Medvjed i tigar uzmu bijeli luk i onu travku, pa odu u pećinu moleći se usrdno. Medvjed je stoički trpio glad, pa je poslije dvadeset i jednog dana postao lijepa djevojka. Tigar nije mogao podnijeti glad i ubrzo je pobjegao iz pećine.

Ova lijepa djevojka nije se imala za koga udati, pa se molila nebeskom princu ispod sandalova drveta da zatrudni. Čuvši njene iskrene molbe, nebeski princ uze čovječji lik i oženi se njom. Ubrzo dobiše sina koga su nazvali Dangun.

Narod se radovao njegovom rođenju, a kada je porastao, Dangun je zavladao korejskim poluotokom kao prvi ljudski kralj. Kad je stupio na prijestolje, osnovao je novi glavni grad Pyongyang, a svojoj kraljevini dao ime Joseon, što znači tiha jutarnja zemlja. Ovo se dogodilo 2333. godine prije nove ere. Budući da je kraljevo ime bilo i Wanggeom, glavni grad poznat je i kao Wanggeomov grad.

Kasnije je on premjestio glavni grad na planinu Asadal, na mjesto gdje se danas nalazi svetište koje je po Hwaninu, Hwanungu i Dangunu dobilo ime Sam Song, što znači tri sveca.

PRILOG 2

Sunce i Mjesec

Jednom davno živjela je jedna žena koja je imala dvoje djece, sina i kćer. Jednog jutra ona ode u susjedno selo da radi u kući jednog bogataša. Kada je završila posao i pošla kući, dobila je od bogataša jednu veliku drvenu kutiju punu kolača od heljde. Ona kutiju ponese na glavi i požuri kući gdje su je čekala djeca. Ali, prelazeći brdo, naiđe na velikog tigra.

Tigar joj prepriječi put, otvori usta i reče joj:

- O, ženo, ženo! Što to носиš na glavi? - Žena mu bez straha odgovori:

- Misliš na ovu kutiju punu kolača od heljde? To sam dobila od bogataša kod koga sam danas radila. - Tigar na to reče:

- O, ženo, daj mi jedan kolač. Ako mi ne daš, pojest ću te. - Ona dade tigru jedan kolač i tigar je pusti da prijeđe preko brda.

Kada je došla na drugo brdo, tigar se opet pojavi ispred nje i postavi joj isto pitanje.

- O, ženo, ženo! Što to носиš na glavi? - Ona, misleći da je to drugi tigar, odgovori mu isto:

- Ovo je kutija u kojoj su kolači od heljde. Dobila sam je od bogataša kod koga sam danas radila. - Tigar joj onda isto onako zatraži da mu da jedan kolač, a kada mu žena dade jedan kolač iz kutije, tigar ode nazad u šumu.

Tako ju je tigar nekoliko puta presretao i svaki put bi zahtijevao isto, a ona mu je davala kolač po kolač dok se kutija sasvim nije ispraznila. I ona, noseći praznu kutiju na glavi, nastavi putem kući, ali tigar je opet presrete i zatraži kolač. Ona mu onda objasni zašto nije ostao nijedan kolač u kutiji, govoreći:

- Tvoji prijatelji su pojeli sve moje kolače. Nije ostao nijedan u kutiji - i baci pred njega praznu kutiju. Onda je tigar upita pokazujući na njene ruke:

- Što je to što ti visi sa strane?

- Ovo je moja lijeva ruka, a ovo je moja desna ruka - odgovori mu žena.

- Ako mi ne daš jednu od njih, pojest ću te - zaurla tigar, i ona mu dade jednu od svojih ruku i nastavi put. Ali nije prošlo mnogo vremena, a evo ti opet tigra koji ponovi svoju prijetnju, i žena mu dade i svoju desnu ruku.

Tako je žena izgubila sve svoje kolače, svoju kutiju, čak i obje svoje ruke, ali je još hodala planinskim putem. Pohlepni joj se tigar još jednom ispriječi na putu i reče:

- Što je to što se mrda ispod tvog tijela?

Ona mu odgovori:

- To su moje noge.

Onda tigar reče dubokim glasom:

- O, u tom slučaju, daj mi jednu nogu, a ako mi je ne daš, pojest ću te.

Žena se sada naljuti, pa mu reče:

- Ti, pohlepna zvijeri! Tvoji prijatelji pojeli su sve moje kolače i obje moje ruke, a sada ti hoćeš moje noge. Kako ću se vratiti kući?

Ali tigar je nije htio ni saslušati, nego je samo ponavljao svoj zahtjev:

- Možeš skakati na jednoj nozi, ako mi daš svoju lijevu nogu, zar ne?

I ona odsiječe svoju lijevu nogu i baci je pred tigra. Onda krene kući, skakućući na desnoj nozi. Tigar je pretrči i opet se ispriječi.

- O ženo, ženo! Zašto skakućeš? – upita je tigar, a ona mu ljutito povika:

- Idi k vragu! Pojeo si sve moje kolače, obje ruke i jednu svoju nogu, a sad hoćeš i ovu drugu. Kako ću se vratiti svojoj kući bez nogu?

Tigar joj odgovori.

- Možeš se kotrljati.

I ona odsiječe svoju desnu nogu i dade je tigru, a onda nastavi svojoj kući, kotrljajući se putem. Tigar požuri za njom i proguta je u jednom zalogaju.

U kući ove žene, dva djeteta čekala su svoju majku do mraka, a onda uđu u sobu, zaključaše za sobom vrata i legoše onako gladni na pod, ne sluteći da im je majku na putu pojeo tigar.

Lukavi je tigar obukao odjeću njihove majke i pokrio je glavu bijelom maramom. Kada je stigao ženinoj kući, podiže se na zadnje noge i pokuca na vrata, pozivajući djecu.

- Dragi moji, sigurno ste gladni. Otvorite vrata, donijela sam vam kolače od heljde.

Djeca se sjetiše savjeta koji im je majka dala prije nego što je krenula na posao, a kako im je glas koji su čuli zvučao malo čudno ne htjedoše otvoriti vrata i rekoše:

- Majko, tvoj glas nam zvuči malo čudno. Što ti se dogodilo?

Tigar im, oponašajući glas njihove majke odgovori:

- To sam ja, vaša majka, na brinite se. Cio dan sam prostirala ječam na prostirač da se suši, a kako su vrapci ulijetali da ga pojedu morala sam cio dan vikati kako bih ih otjerala. Zato sam promukla.

Djeca ne povjerovaše tigru i opet ga upitaše.

- Onda, majko, ubaci svoju ruku kroz rupu na vratima da je vidimo.

Tigar proturi prednju nogu kroz rupu na vratima, a djeca je opipaše i rekoše:

- Majko, a zašto je tvoja ruka tako gruba i dlakava?

Tigar odgovori:

- Cijeli dan sam prala u hladnoj vodi, zbog toga je moja ruka gruba.

Djeca proviriše kroz rupu na vratima, i iznenadiše se kada u mraku

ugledaše tigra, pa se tiho izvukoše iz sobe kroz zadnja vrata, popeše na visoko drvo i sakriše se među granama.

Tigar je neko vrijeme čekao, a kada više iz sobe nije bilo nikakvog odgovora, on provali u sobu. Pošto nije našao djecu, ljutito izleti iz sobe, potrča oko kuće strašno urlajući, i dođe do starog bunara ispod drveta. Kada je pogledao u bunar, u vodi ugleda odraz dva djeteta, pa smiješeći se htjede ih ugrabiti, i reče blagim glasom.

- O, moja jadna djeco. Upali ste u bunar a ja nemam bambusovu košaru da vas izvučem otud. Kako ću vas spasiti?

Djeca su odozgo gledala tigrovu budalaštinu i nisu se mogla suzdržati da ne prasnu u smijeh. Kada je čuo njihov grohotan smijeh, tigar pogleda gore i spazi ih na stablu. Onda im ljubaznim glasom reče:

- Kako ste se popeli gore? Pazite, možete upasti u bunar. Kako ću vas spustiti dolje?

Djeca mu odgovoriše:

- Idi kod susjeda i uzmi malo sezamova ulja. Onda njim premaži stablo i popni se gore.

Tako je tigar otišao kod susjeda, uzeo od njih sezamova ulja, kojim je onda debelo premazao stablo. Kada se pokušao uspeti, naravno da nije mogao jer je drvo bilo klizavo. Pa opet upita djecu.

- Dragi moji, vi ste vrlo pametni, zar ne? Recite mi kako ste se onda popeli gore.

Ovaj put djeca mu naivno odgovoriše:

- Idi i posudi sjekiru od susjeda, i njome usjeci mjesto za noge na stablu.

Tigar ode i posudi sjekiru od susjeda, i usjekavši stepenice na drvetu, poče se penjati.

Djeca ovog puta pomisliše da neće moći pobjeći od tigra. I u velikom se strahu pomoliše Bogu.

- O, Bože, molimo te spasi nas, spusti nam s neba željezni lanac. Ako želiš da umremo, pošalji nam dolje truli slamni konopac!

Čim to rekoše jaki željezni lanac siđe s neba, i oni se lako uz njega popeše.

Kada je stigao tigar na vrh drveta, djeca su već utekla. On je htio poći za njima, pa se i on poče moliti Bogu, ali suprotno od djece, jer se uplašio da bi mogao biti kažnjen zbog svojih zlodjela.

- O, Bože, ako me hoćeš spasiti, pošalji dolje truli slamni konopac, a ako želiš da umrem, pošalji mi s neba željezni lanac.

On je očekivao da će mu Bog poslati željezni lanac, a ne truli slamni konopac. A Bog je uvijek voljan spasiti živo biće, i on spusti tigru truli slamni konopac, kako je i tražio. Tigar u mraku nije mogao vidjeti da to nije željezni lanac, pa se uhvati za truli slamni konopac i poče se uz njega penjati. Ali kada se malo uspeo, konopac puče i tigar pade na

zemlju, na kukuruzište, i sav se polomi, a njegovo se tijelo nabije na oštre stabljike kukuruza. Od toga dana, kaže se da su kukuruzni listovi pokriveni crvenim mrljama koje potječu od tigrove krvi.

Dva su djeteta živjela sretno u Nebeskom kraljevstvu sve do dana kada ih je pozvao Nebeski kralj i rekao im:

- Mi ovdje nikome ne dozvoljavamo da sjedi besposlen i trati vrijeme, pa sam odlučio naći vam zaposlenje. Dječak će postati sunce i osvjetljavat će dan, a djevojčica će postati mjesec i osvjetljavat će noć.

Ali djevojčica reče:

- O kralju, ja nisam navikla na noć. Bolje da ja budem sunce.

I tako nebeski kralj djevojčicu učini suncem, a njena brata učini mjesecom.

Djevojčica je bila skromna i stidljiva, pa je sjala sve jače i jače da ljudi ne bi mogli gledati pravo u nju.

PRILOG 3

Drvosječa i nebeska djevojka

U davna vremena u podnožju planine Kumgang, u sjevernom dijelu provincije Ganguon, živio je jedan siromašan mladić. Da bi zaradio za život, svakog dana išao je u planinu sjeći drva za ogrjev i prodavao ih je susjedima. Mada su se svi njegovi vršnjaci već odavno poženili, nijedna djevojka nije htjela poći za njega zbog njegovog siromaštva. Ali on je bio pošten i vrijedan mladić i nikad se nije žalio na svoju tešku sudbinu. Seljani su za njega govorili:

- Sunce ne mora svakog jutra izaći, ali nema dana da se ne čuju udarci njegove sjekire.

Jednog dana, dok je sjekao drva, iznenada je čuo kako preko otpalog lišća netko trči prema njemu. On se tome začudi i prestade na trenutak s poslom. Tada ugleda preplašenog mladog jelena kako mu prilazi. Jelen stade pred njega, reče mu da je u velikoj opasnosti, i zamoli ga da mu pomogne. On sakri jelena ispod svežnja nasječenog pruća i kao da se ništa nije dogodilo nastavi s poslom.

Ubrzo potom, dotrča jedan krupan lovac naoružan lukom i strijelama, i zadihano mu reče:

- Hej, drvosječo! Jurim za jednim jelenom koji je ovuda projurio, jesi li ga možda vidio?

Iako je lovac dobro poznao sve gorske staze, bilo je teško kretati se kroz šumu po planinskim strminama. Drvosječa ga pogleda i reče:

- Da, vidio sam ga. Protrčao je ovuda i otišao tamo nekuda prema

dolini.

Čuvši ovo, lovac odjuri u smjeru kuda mu je drvosječa pokazao.

Kada je lova zamakao, mladi jelen izađe ispod pruća, i s primjetnim olakšanjem zahvali se drvosječi na usluzi. Očiju punih suza radosnica, reče mu:

- Spasio si me velike opasnosti i ja ti duboko zahvaljujem. Da bih uzvratilo za tvoju ljubaznost, reći ću ti nešto što će ti donijeti veliki uspjeh i sreću. Popni se sutra između podneva i dva sata na planinu Kumgang, i kad stigneš na planinsko jezero koje se nalazi pod samim vrhom planine, kada vidiš da se pojavljuje duga, sakrij se u grmlje kraj vode. Tad ćeš vidjeti niz dugu osam djevojaka kako silaze s neba da bi se okupale na jezeru. Dok se one budu kupale, svoje svileni rublje objesit će na jedan bor na obali. Krišom otiđi do bora i uzmi jednu haljinu, i poslije kupanja jedna od djevojaka neće moći vratiti se na nebo. Priđi joj i budi ljubazan s njom, i ona će poći s tobom. S njom ćeš se sretno vjenčati, rodit će ti djecu, ali ne smiješ joj vratiti njeno nebesko rublje dok ne dobijete četvrto dijete.

Ovo rekavši, jelen nestade, a drvosječu njegove riječi ispuniše zadovoljstvom.

Sutradan mladić je ustao vrlo rano i popeo se na vrh planine Kumgang, gdje se nalazi osam prelijepih jezera. Planina je bila divna. Na tom mjestu, daleko od užurbanosti svakidašnjeg života, bili su podignuti mnogi veličanstveni hramovi. Strmi planinski vrhovi kao da su dodirivali vedro nebo, a kroz guste šumske krošnje sunčevi zraci nisu se mogli probiti do zemlje. Kristalno bistra rječica tekla je među stijenama prema dolini. Svuda su se prostirala jezera, a žubor vodopada miješao se sa melodičnim pjesmama ptica i kricima životinja.

Mladić se sakrio u grmlje i čekao. Iznenada, na jednom dijelu neba počеше se skupljati oblaci i on ugleda osam djevojaka koje su veselo čavrljajući, plovile niz nebesku dugu, i spuštale se na jezero. Kada su se spustile, poskidaše svoju odjeću koju objesiše o jedan bor na obali, i uskočiše u vodu, drvosječa, očaran prizorom, nije se mogao nagledati nadzemaljske ljepote djevojaka. Poslije nekog vremena on se prisjeti savjeta koji mu je dao jelen, pa krišom otpuza do bora, gdje su djevojke ostavile svoju odjeću, i uze rublje najmlađe djevojke.

Negdje oko zalaska sunca nebeske djevojke počele su se spremati za povratak na nebo. Oblačile su svoje haljine, a samo najmlađa djevojka svoju haljinu nije mogla naći. Druge djevojke nisu je mogle čekati, pa se popeše na dugu i odoše na nebo. Uskoro je pao mrak, a ona djevojka je zbunjeno stajala ne mogavši se sjetiti što se dogodilo s njenom haljinom. Kad, u jednom trenutku, iznenada ugleda ispred sebe mladog drvosječu. On joj se uljudno ispriča za nepriliku u koju ju je doveo, i zamoli je da mu oprost. Bio je prema njoj veoma susretljiv i pažljiv, i

ona pristane da pođe s njim njegovoj kući.

U početku je nebeskoj djevojci bilo teško priviknuti se na zemaljski život, ali uskoro i ona nađe zadovoljstvo u svakodnevnom uobičajenom obavljanju domaćih poslova. Prođe nekoliko mjeseci sretnog života i ona rodi prvog sina. Mladi otac bio je presretan i volio je svoju ženu svim srcem, a i njegovoj majci bješe drago zbog sinovljeve sreće. Nebeska supruga je također izgledala zadovoljna svojom obitelji. Kada se rodilo drugo dijete, njihovoj sreći nije bilo kraja.

Jednog dana supruga zamoli muža da joj vrati njeno nebesko rublje.

- Ja sam ti rodila dvoje djece, zar mi sada ne možeš vjerovati? - Ali on odbi njenu molbu, plašeci se da ona ne bi pobjegla, ponijevši sa sobom po jedno njihovo dijete u svakoj ruci. Kada se rodilo njihovo treće dijete, ona ga je još više salijetala i preklinjala da joj vrati rublje. Spremala mu je najukusniju hranu, služila mu najbolja vina, sve ne bi li omekšala njegovu volju.

- Dragi moj mužu! Daj mi bar da vidim svoje rublje. Zar možeš pomisliti da bih te iznevjerila sada kada imamo troje djece?

Muž, na kraju, popusti ženinim molbama, i pokaza joj rublje koje je tako dugo krio. Ali na nesreću! Kada je opet obukla svoju nebesku haljinu, njoj se povrati nebeska snaga, te se odmah vinu u nebo, noseći jedno dijete između nogu, a drugo dvoje u rukama.

Njen muž bio je očajan i nije sebi mogao oprostiti što jelenov savjet nije do kraja poslušao. Kada je ponovno otišao na planinu sjeći drva, ode na ono isto mjesto gdje je sreo jelena, nadajući se da će se on opet pojaviti. Srećom, jelen opet naiđe tim putem i drvosječa mu ispriča svoju tužnu priču. Jelen mu na to reče:

- Od dana kada si sakrio rublje nebeske djevojke, one više ne silaze na zemlju na kupanje. Zato, ako hoćeš naći svoju ženu i djecu, moraš poći za njima. Na svu sreću, postoji način za to. Sutra idi na isto ono jezero i čekaj dok ne vidiš jednu posudu od tikve kako se konopcem spušta s neba. To je djevojke spuštaju da bi uzele vodu iz jezera za kupanje. Brzo uhvati tikvu, prospi vodu i uđi u nju. One će misliti da na nebo izvlače vodu, pa će te podići na nebo. To je jedini način da opet vidiš svoju obitelj. - Rekavši to, jelen nestade.

Drvosječa uradi sve kako mu je jelen savjetovao, i pope se na nebo. Kada je stigao, nebeske djevojke rekoše:

- Namirisale smo čovjeka. - I kada ga ugledaše u tikvi, zapitaše ga zašto je došao. On im sve ispriča, i one ga odvedoše pred Nebeskog kralja. Tamo se ponovno sreo sa svojom obitelji, jer je njegova žena bila upravo kćerka Nebeskog kralja.

Kralj mu je dopustio da ostane na nebu, i drvosječa je sretno živio u njegovu kraljevstvu. Svakog dana jeo je najukusniju hranu, nosio najljepšu odjeću i nijedan jedini razlog za brigu nije imao. Ipak, jednog

dana on se sjeti svoje žalosne majke, koju je ostavio samu na zemlji, pa zapita svoju suprugu smije li posjetiti majku. Ona ga zamoli da ne ide, jer ako jednom ode, više se nikada neće moći vratiti. Na kraju, ona mu popusti i reče mu:

- Nabavit ću ti jednog zmajevitog konja, kojeg ćeš uzjahati i koji će te za tren oka odvesti na zemlju. Ali ma što radio, nemoj sjahati s njega, jer ako tvoje noge jednom dodirnu zemlju više se nećeš moći vratiti ovamo.

Drvosječa uzjaha zmajevitog konja i siđe do majčine kuće. Njegova majka je bila presretna što poslije dugo vremena ponovno vidi svog sina, i oni su zadovoljno razgovarali o svemu što se dogodilo. Drvosječa za sve vrijeme nije silazio sa zmajevitog konja, i dok su se opraštali, njegova majka mu reče:

- Skuhala sam ti zobenu kašu, pojedi bar jednu zdjelu.

On nije mogao odbiti majku, pa uze zdjelu koju mu je ona dodala. Ali zdjela je bila tako vruća da ju je ispustio pravo na leđa zmajevitog konja, koji se na to počeo snažno propinjati, i zbacivši drvosječu na zemlju odleti u nebo glasno ržući.

Tako se drvosječa nije vratio na nebo, i od tada je svaki dan stajao i očima punim suza gledao ka nebeskim visinama. Naposljetku je umro od tuge i pretvorio se u pijetla. Kažu da se zbog toga pijetao penje na krov i kukuriječe prema nebu.

PRILOG 4

Nevina djevojka Arang

Na obali rijeke Nakdong u oblasti Mirjang u južnom dijelu Koreje, nekada je bila visoka kula koju su zvali Jongnamnu. Ispod ove kule duž riječne obale i danas raste gusta bambusova šuma, u kojoj je nekad bio podignut hram posvećen Arang, nevino nastradaloj djevojci.

Njeno pravo ime bilo je Jun, a u djetinjstvu su je još zvali i Zong-Og. Njen otac, plemić podrijetlom iz Seula, bio je postavljen za sudca u Mirjangu, gdje se ovaj ružan događaj i odigrao.

Kada je Arang napunila osamnaest godina, s ocem je došla u Mirjang. Budući da je bila veoma lijepa i pametna, mnogo prosaca dolazilo je udvarati joj se, ali, po očevu mišljenju, nijedan od njih nije bio dostojan njegove kćerke, i tako ona ostade neudana.

Među nižim činovnicima bio je jedan mladić zvan Beg-Ga, čija je dužnost bila da nosi sudski pečat. Privučen ljepotom sudčeve kćeri, smislio je plan kako da osvoji njeno srce. Ali zbog sudčeve strogosti,

ne samo da nije mogao pomisliti na vjenčanje, nego nije mogao ni razgovarati s njom. Zato se on sprijateljio s njenom dadiljom kojoj je povjerio svoju tajnu, i s njom skovao plan.

I tako, jednu večer dok je Arang čitala knjigu u svojoj sobu, njena dadilja dođe k njoj i s osmjehom joj reče:

- Mjesec je večeras mlad, hajdemo u šetnju do kule. Pogled s nje je večeras divan.

I Arang izađe u dvorište s njegovateljicom. Neko vrijeme su stajale uz jezerce pokriveno lotosima, uživajući u blijedoj mjesecini. Budući da nije pitala oca dozvolu za odlazak u šetnju, Arang reče dadilji:

- Dado, kasno je. Moram se vratiti.

Ali dadilja nije obraćala pažnju na njene riječi već je navaljivala da prošeću do kule Jungnam. Arang joj nerado popusti, pa se njih dvije uputiše do vrha kule, i sjedoše da uživaju u predjelu obasjanom mjesecinom. Onaj mladi činovnik Beg se već, po dogovoru s dadiljom, sakrio iza jednog debelog stupa i čekao njihov dolazak. U jednom trenutku dadilja izmisli neki razlog da se udalji i ode s kule, i čim se udaljila, mladi činovnik priđe Arang i došapnu joj:

- Ništa se ne plaši. Ti mene ne znaš, ali ja tebe volim.

Arang se uplaši neočekivane pojave mladića i njegovih riječi, pa vrisnu i pokuša pobjeći. Mladić pojuri za njom, sustiže je, a ona se počeo otimati. Tada joj on zaprijeti nožem, ali kako je ona još jače pružala otpor napadaču, on je probode nožem, i Arang se mrtva sruši. Mladić rada baci njeno tijelo u bambusov gaj ispod kule i pobježe.

Sutradan, kad je njen otac vidio da je nema, naredio je da sve pretraže i da je nađu, ali od njegove kćeri nije bilo ni traga ni glasa. Njena dadilja i onaj mladi činovnik dobro su čuvali svoju tajnu. Zbog ovog tužnog događaja, otac napusti sud u Mirjangu i vrati se u Seul.

Nakon nekog vremena u Mirjang dođe novi sudac, ali već sutradan po njegovom dolasku nađu ga mrtvog, bez ikakvih znakova nasilne smrti. Kako je koji sudac dolazio na dužnost u Mirjang, svakog bi snašla misteriozna smrt, i poslije nekoliko takvih slučajeva nitko više nije htio biti postavljen za sudca u Mirjangu.

Poslije nekog vremena, sudac Li Sang-Sa je predao molbu za tu službu, želeći doći u Mirjang da rasvijetli misteriozne smrti svojih prethodnika. Naposljetku njega postaviše na taj položaj, i on dođe u Mirjang. Mirjanški činovnici već su se spremili za njegov pogreb, misleći da će i on poći kao i njegovi prethodnici.

Kad je pala večer, sudac Li osvijetli svim svijecama, koje je imao, svaki kut svoje rezidencije, a onda sjede na sred dvorane, glasno čitajući knjigu. Iznenada se podiže neki vjetar, vrata se sama otvoriše i na njenom pragu pojavi se djevojka zamršene kose i bez jedne ruke po svemu nalik na utvaru.

Iako je prikaza na vratima ulijevala strah, sudac se pribere i hrabro joj se obrati.

- Jesi li utvara ili živi stvor?

Utvara mu odgovori:

- Ja sam duh nevino ubijene djevojke Arang i ne mogu otići na onaj svijet, jer se osveta nad onim koji me ubio još nije izvršena. Vi ste do sada najhrabriji sudac koji je došao ovdje. Kako bi koji novi sudac došao, ja bih se pojavila pred njim, ali bi se on uplašio mog izgleda i umro od straha. Moj ubojica dolazi svaki dan u vaš ured. Za tri dana pojavit će se žuti leptir koji će lepršati oko ubojice, i prepoznat ćete ga po ovom znaku. Tada ga možete kazniti u moje ime.

Sutradan su činovnici koji su spremali pogreb novog sudca bili iznenađeni kada ga ugledaše živog i zdravog. Trećeg dana po njegovom dolasku, on ugleda žutog leptira kako leti iznad onog mladog činovnika, i on smjesta naredi njegovu uhićenje. Mladić je odmah priznao svoju krivicu. Sudac je pogubio ubojicu, a zatim je potražio i pronašao djevojčino tijelo u bambusovom gaju ispod kule. On je pokopa na mjestu njene smrti, poslije čega se utvara više nije pojavljivala.

PRILOG 5

Tri brata

Bila jednom tri brata koja su živjela na vrhu jedne planine sa svojim bolesnim ocem. Iako su nekad bili imućni, toliko su osiromašili da više nisu mogli platiti ni očeve lijekove, i zbog toga su bili očajni.

Na kraju, otac pade u krevet, i kada je osjetio da mu se smrt bliži pozva svoje sinove i blagoslivljajući ih očiju punih suza reče:

- Vi ste svih ovih godina požrtvovno radili za mene. Dok je vaša majka bila živa, bio sam bogat i imućan, a eto sad mi nije ostalo ništa, osim nekoliko predmeta da vam ih ostavim u nasljedstvo. Najstarijem sinu ostavljam ručni kameni mlin, srednjem sinu bambusov štap i posudu od tikve, a najmlađem sinu ostavljam bubanj. Ja umirem. Neka vas Bog čuva! - I s ovim riječima otac izdahne.

Kada su braća pokopala i oplakala oca, odlučiše da krenu u svijet. Uzeše svako svoj dar, i pođoše. Kada su stigli na jedno raskrižje od kojeg se put račvao na tri strane, dogovoriše se da se razidu i da se na istom mjestu ponovno okupe za deset godina. Pozdraviše se i svaki pođe svojim putem. Najstariji sin ode desnim putem, srednji srednjim, a najmlađi sin ode lijevim putem.

Vukući na leđima težak kameni ručni mlin, najstariji sin je hodao

cijeli dan. Kad je pala noć, bio je umoran i gladan i, na kraju, spusti mlin i leže pod jedno drvo kraj puta da prenoći. Kako je noć bila mračna, a on se bojao divljih životinja i lopova, pope se na drvo ponijevši sa sobom onaj mlin. Usred noći probudiše ga glasovi dva čovjeka koja su se ispod drveta nešto prepirala. On načuli upi i ubrzo shvati da se dva lopova dogovaraju kako će podijeliti svoj plijen, i do njega dopre zveckanje izbrojanih novčića. Onda on dohvati svoj mlin i poče ga okretati praveći pri buku koja je podsjećala na grmljavinu. Lopovi se uplašiše buke, i pobjegoše psujući jedan drugog.

- Ovo te nebo kažnjava, podlače!

- Ne kažnjava mene nego tebe, grom te pogodio.

Kada se lopovi udaljiše, najstariji sin siđe s drveta i pod njime zateče veliki drveni kovčeg pun novca i dragog kamenja. Ujutro on nastavi put ponijevši kovčeg sa sobom, i uskoro stiže u jedno selo. Odluči da se tu nastani, te u njemu od onog novca sagradi veliku kuću, oženi se jednom djevojkom iz sela, i nastavi živjeti u miru i veselju.

Srednji sin išao je srednjim putem, misleći na žalosnu sudbinu svojih roditelja. Noć ga zateče na jednom starom groblju i on odluči na njemu prenoćiti. Usred noći, on začu korake koji su mu se približavali, ali u mrklom mraku ništa nije mogao razabrati. On se uplaši i sakri iza jednog humka. Najednom, sasvim blizu, začu glas:

- Izadi, kosture, da malo prošećemo. Probudi se, lijenčino.

Srednji je sin shvatio da je to vrag, pa mu odgovori:

- Gdje ćemo večeras? Bit će mi drago da ti pravim društvo.

Kada vrag začu ljudski glas, uzviknu:

- Po glasu mi se čini da ti nisi mrtav! Daj mi da dotaknem tvoju lubanju.

Srednji sin pruži u mraku onu posudu od tikve koju je dobio od oca, i hladnim glasom reče:

- Evo ti lubanje. Vidiš li sad da sam kostur?

Vrag opipa posudu od tikve i reče:

- U redu. Nemaš ni jednu vlas kose. Mora da si odavno umro. Daj mi sad ruku.

Srednji sin pruži mu bambusov štap i reče:

- Evo ti kad toliko sumnjaš.

Vrag opipa štap i reče:

- O, baš je tanka. Sigurno si umro od gladi, nesretniče. Dobro, hajdemo! Večeras ćemo ukrasti dušu kćeri jednog bogataša.

I oni pođoše u selo. Kada stigoše pred dvorišna vrata jedne velike kuće, vrag reče:

- Sačekaj me ovdje. Idem ukrasti dušu kćeri dok spava. – I ode u kuću.

Poslije nekoliko minuta vrag se vrati, držeći nešto u rukama.

- Ovo je njena duša – reče mu – noćas nam je dobar ulov. Imaš li neku

vrećicu?

- Imam, odgovori mu srednji sin.

- Daj mi je da u nju zatvorim dušu da ne pobjegne.

On pažljivo uze kćerinu dušu i stavi je u vrećicu. Onda vrećicu dobro sveza konopom i oni pođu nazad na groblje. Uskoro začuše kako pijetao kukuriječe te vrag reče:

- Vrijeme je da te napustim. Ubrzo ćemo se opet sresti, a ti dotad pripazi na vrećicu.

Ovo rekavši vrag nestade, i srednji sin sâm dočeka zoru. Kada je svanulo, on spazi da se u vreći nešto miče, pa kada se sasvim razdanilo, krenu nazad u ono selo. Kad je stigao, sazna da je kći jedinica jednog bogataša iznenada noćas umrla, i da su njeni očajni roditelji uzalud dovodili liječnike koji nisu mogli ustanoviti razlog njene smrti. Srednji sin, sakrivši onu vrećicu, uđe kod roditelja i reče im:

- Mislim da mogu vratiti vašu kćer. Mogu li pokušati?

- Izvoli, stranče, odgovori žalosni otac. – Ako mi vratite kćer živu, bit ću vam do groba zahvalan.

- Onda me odvedite do nje. Ali imam jedan uvjet. Nitko ne smije ni proviriti u sobu dok ne završim. Ako se slažete, odmah ću početi.

Otac pristade i odvede ga u sobu gdje je kći ležala. Srednji sin zaključa vrata i zalijepi papirom pukotine na vratima. Zatim navuče zastore oko kreveta, izvuče onu vrećicu i stavi je pod nos umrle djevojke. Onda polako razveza vrećicu i duša iz nje izađe te uz pisak uleti u djevojčine nosnice. Djevojka odmah otvori oči i dođe sebi. On onda otključa vrata, i u sobu udoše djevojčini roditelji. Kada su ugledali svoju kćer živu, zaplakaše od radosti. U znak zahvalnosti djevojčin otac ponudi srednjem sinu ruku svoje kćeri. Njih dvoje su vjenčali, i on nastavi život kao sretan zet bogate kuće.

Najmlađi je sin išao lijevim putem. Dok je hodao kroz planinu, on je kratko vrijeme lupkajući rukama po bubnju. Planinom su odjekivali zvuci bubnja i njegove pjesme. U jednom trenutku ugleda velikog žutog tigra koji je izašao iz šume i plesao uz glazbu. Iako se strašno uplašio zvijeri, u trenu je shvatio da će ga, ako prestane svirati, tigar odmah napasti. Tako on nastavi udarati u bubanj da ne bi naljutio tigra, i pođe natraške držeći ga na oku, sve dok nije stigao do jednog sela. Svi seljani izadoše iz kuća da bi vidjeli čudo – tigar koji pleše. Tigar im je izgledao sasvim pitom i dobroćudan, pa su počeli bacati novac najmlađem sinu. Njega je to iznenadilo, ali je tim bio i zadovoljan. I tako je najmlađi sin nastavio put do prijestolnice onog kraljevstva, sve udarajući u bubanj i time tjerajući tigra da pleše.

Glas o ovom neobičnom događaju stiže i do samog kralja, pa on pozva najmlađeg sina da dođe u njegovu palaču. Kada ga je vidjela kraljeva kći, odmah se zaljubi u njega i kralj mu dade princezu za ženu. Tako

je najmlađi sin postao kraljev zet, a tigra omiljeni kraljev ljubimac.

Kad je prošlo deset godina, tri brata se po dogovoru okupiše na onom mjestu gdje su se rastali. Tamo su ispričali jedan drugom što im se sve u međuvremenu dogodilo, i odoše posjetiti grob svog oca.

PRILOG 6

Div s devet glava

U davna vremena u jednoj pećini u planini živio je jedan div koji je imao devet glava. S vremena na vrijeme on je silazio u obližnje selo i uzimao po jednog od seljana. Svi su seljani zbog toga bili u stanju velike uzbune i stalno su smišljali planove kako da se oslobode nemani.

Jednoga dana jedna lijepa žena sa svojom sluškinjom pošla je na bunar po vodu, kad ih div ugrabi. Kada je čuo vijest o nestanku žene, njen muž odmah pođe u planinu da je pronađe i spasi. Hodajući kroz planinu, on stiže do jedne kućice pokrivena slamom, i upita staricu koja je tu živjela gdje može pronaći diva s devet glava. Na to mu ona reče da krene preko brda u dolinu i da će tamo naići na jednu ženu kako pere rotkvice. On poslušna staricu, prijeđe brdo i u sljedećoj dolini naiđe na staricu kako pere rotkvice. Priđe joj i zapita je gdje će pronaći diva s devet glava, a starica mu pruži jednu rotkvicu i reče:

- Taj div je veoma jak. Pojedi ovu rotkvicu i pokušaj podići onu tešku stijenu.

Rotkvica koju mu je da pružila starica nije bila obična rotkvica, već čarobni ginseng. Čovjek je pojede i pokuša podići stijenu, ali stijena je bila preteška i on je jedva malo pomaknu. Starica mu dade drugu ginseng rotkvicu i njemu pođe za rukom da podigne stijenu do koljena. Onda pojede još jednu, i tada podiže stijenu bez problema. Tada mu starica pruži veliki mač i reče.

- Idi preko sljedećeg brda sve dok ne naiđeš na jednu veliku ravnu stijenu. Kada podigneš stijenu, iza nje ćeš naći ulaz u veliku pećinu. U pećini ćeš naći put koji će te dovesti do divove kuće. Snagom koju si sad stekao moći ćeš savladati diva.

Tako on prijeđe još jedno brdo i naiđe na veliku ravnu stijenu baš kako mu je starica rekla. On podiže stijenu i uđe u pećinu, od koje je polazio put u podzemni svijet. U početku put je bio vrlo uzak, ali uskoro se širio, i na kraju puta on stiže pred veliku kuću obloženu kamenim pločama i opasanu zidom s devet kapija. On prođe kroz jednu od kapija i pope se na jednu vrbu pored bunara. Odlučio je u njenoj krošnji

pričekati da vidi što će se dogoditi.

Poslije nekog vremena jedna djevojka dođe na bunar. Dok je iz bunara izvlačila posudu od tikve, uzdahnu sa riječima:

- O, kada ćemo se vratiti kući? – On je u djevojci odmah prepoznao sluškinju svoje nestale žene. Kada je ona napunila svoj ćup bunarskom vodom, on u njega ubaci vrbovo lišće.

- Čini se da je danas vjetrovito. – Gundala je djevojka, i prosuvši vodu još jednom napunila ćup vodom. Čovjek ponovno ispusti listove u njega, a ona se još jednom požali i napuni ga ponovno. Kada se ista stvar dogodila i po treći put, ona pogleda gore i spazi svog gazdu sakrivenog u krošnji. Ona se obradova ovom neočekivanom susretu, pa kada je on sišao, povede ga u kuću gdje ga je sakrila u jednu tajnu sobu.

- Div sada nije tu – reče mu. – Bolje je da sačekate ovdje dok ja odem i pozovem gazdaricu. – Sluškinja ode i reče gazdarici tko je došao. Ona, čuvši to, potrča u onu tajnu sobu i ispriča mužu sve što je znala o strašnom divu.

- Ima čudne navike – reče mu. – Otiđe i nema ga tri mjeseca i deset dana, a onda se vrati kući i spava tri mjeseca i deset dana. Upravo je otišao iz kuće i vratit će se za tri mjeseca i deset dana. Dok se ne vrati, ti do tada pij zanggun-su, od čega ćeš dobiti snagu da ga savladaš.

Onda ga povede do jedne pećine pored kuće s kamenim vratima. Unutar pećine bio je jedan bunar s kristalno bistrom vodom, iz kojeg je on pio svaki dan. Poslije nekog vremena njegova žena mu pokaza jedan veliki mač i reče mu:

- Ovo je divov mač. Jesi li sada dovoljno jak da se koristiš njime?

Čovjek je pokušao podići mač, ali kako je bio previše težak, on ode i nastavi još dva-tri tjedna piti vodu iz onog bunara. Tek tada bio je dovoljno snažan da može bez problema zamahnuti mačem. Poslije prvih mjesec dana, mogao je nositi divove drvene cipele i u njima skakati u nebo. Poslije dva mjeseca, mogao je baciti divovu željeznu kuglu u nebo, a krajem trećeg mjeseca postao je toliko jak da je mogao nositi tešku divovu kacigu, oklop i još dva mača. Na kraju je čak mogao držati dugačku lulu među svojim zubima a da je ne pridržava rukama.

Naposljetku, došlo je vrijeme da se div vrati kući. Jednog dana, nebo se ispuni zvucima nalik na grmljavinu i sluškinja ode gazdi i reče mu da je div stigao na pola milje do kuće. Osluškujući, sluškinja mu poslije nekog vremena reče da je div došao na četvrt milje od kuće. Poslije nekoliko trenutaka začu se zaglušujući prasak groma, i div s devet glava zakorači u kuću kroz glavnu kapiju, mrko gledajući unaokolo i urlajući.

- Osjetio sam čovjeka!

Žena izađe pred njega i reče mu:

- Učinilo ti se. Sigurno si ožednio od putovanja. Spremila sam za tebe odlično vino, popij malo i opusti se. – Ona je za njega spremila posebno

jako vino, i div je popio deset bačava vina, po jednu za svaku glavu, a kada ih je popio, leže i odmah zaspa.

Tada čovjek u oklopu i noseći dva mača uđe u sobu. Divovo tijelo bilo je pokriveno željeznom ljuskom i izgledalo je da ga mač nikada neće moći raniti. Čovjek snažno udari nogom divovu glavu i kada se ljuska malo podigla on zari mač u jedan divov vrat. Div počne stenjati i ljutito se baci na njega. Čovjek poskoči visoko u nebo, a div odmah pođe za njim. U oblacima su se borili na život i smrt. Dvije žene sa zemlje nisu ih mogle vidjeti, samo su slušale udarce čelika, dršćući od straha i moleći se da div bude savladan.

Uskoro dvije ili tri glave padoše na zemlju. Kolutajući očima, glave odskočiše u nebo da bi se spojile s tijelom, bijesno proklinjući.

- Ti, mrska ženo, prevarila si me! - Nebeska bitka se nastavila.

Žene se tada dosjetiše, te u svojim suknjama donesu pepeo, pa kad je s neba na zemlju pala prva divova glava, one prospu pepeo na mjesto gdje je glava bila odsječena. Na glavi se zatvoriše oči, i ona ostade ležati mrtva. Kada su i ostalih osam glava popadale s neba, one ih sve na isti način usmrtiše pepelom a, na kraju, uz veliki tresak i divovo tijelo pade s nebesa i beživotno se pruži pred njima. Nedugo zatim s neba siđe i onaj čovjek, sav u znoju, i zahvali ženi i sluškinji za pomoć.

Sutradan ujutro svi zajedno odoše u divove riznice vidjeti čega tamo sve ima. jedno skladište bilo je puno zlata i srebra, drugo puno riže, a treće je bilo puno svile. I još vidješe kako o krovnoj gredi riznice vise obješene ljudske kosti, i pronađoše nekoliko napola mrtvih divovih žrtava. Oni ih povratiše u život i dadoše im blaga koliko su htjeli.

Prije nego su svi sretno krenuli kući, zapališe divovu kuću. Na povratku, čovjek je htio posjetiti one dvije starice koje su mu pomogle, ali nijednu od njih nije mogao pronaći.

PRILOG 7

Malj obilja

Bio jednom jedan veoma siromašan dječak, koji je svakog dana išao u planinu da siječe drva, koja su poslije njegovi roditelji prodavali da bi zaradili za hranu.

I tako, jednog dana on je, kao i obično, pošao u planinu. Cijeli je dan sjekao drva, a kad je bilo oko poslije podneva, on ogladni, pa potraži unaokolo ne bi li pronašao štogod za ručak. Srećom odmah nađe jedan orah koji je rastao u šumi, pa se pope na drvo.

Kada je ubrao prvi orah, on ga stavi u džep rekavši:

- Ovaj je za tatu. - Kada je ubrao drugi reče - ovaj je za mamu. - A kada je ubrao treći orah reče: Ovaj je za mog brata. Stavljajući četvrti orah u džep reče: Ovaj je za moju sestru.

- A sada, jedan za mene - reče berući peti orah, i odmah ga stavi u usta. Onda pojede još jedan, pa još jedan, sve dok se nije zasitio.

Kada je krenuo kući, sunce je bilo na zalasku, i kako se počelo mračiti, on odlučio prenoćiti u jednom hramu pored puta. Sjedio je na podu hramske dvorane, ali kako je bio sâm i bilo je mračno, on se uplaši i pope se među krovne grede da tu sačeka zoru.

Usred noći iznenada začu galamu koja je dolazila izvana, i ubrzo ugleda gomilu vražićaka koji su trčeći ulazili u hram, žustro razgovarajući među sobom.

- Gdje si bio danas?

- Cijeli dan sam držao jednog vola za rep.

- Ja sam tražio jednog dječaka, ali ovih dana ne mogu ga nigdje pronaći.

- I ja sam potrošio cijeli dan tražeći nevaljalog dječaka.

- Ja sam skakutao u jarku i pravio sam balončiće u blatu.

- Ja sam spavao u pukotini kamenog zida.

- Ja sam se igrao ispod poda.

Svaki vražićak pričao je što je radio tog dana, a onda jedan od njih koji je izgledao kao da im je vođa reče:

- Dosta s tim! Popijmo i pojedimo nešto. Pretpostavljam da ste ogladnjeli?

Jedan vražić uzme u ruke drveni malj koji mu je bio za pojasom i udarivši njime o pod, uzviknu:

- Tudurag-tag-tag, izađi, kuhana rižo.

U tom trenutku pojavi se niotkud velika zdjela riže.

- Tudurag-tag-tag, izađi bačvo vina.

U to se odmah na sredini dvorane pojavi bačva vina. Na isti su način vragovi dobili ribe, mesa, jaja, kolača, voća i svakog drugog jela koje bi poželjeli, i tako se dobro gostili.

Dječak, koji se sakrio među krovne grede, gledao je sve ono što se događalo, pa mu pođe voda na usta od onog izobilja, i on ogladni. Izvadi orah iz džepa i zdrobi ga zubima. Vragovi, iznenađeni neočekivanom bukom razbijanja oraha, počеше vikati.

- U pomoć! U pomoć! Krov će se srušiti! Van, van! - I istrčашe iz hrama zaboravljajući i na hranu i na njihov čarobni malj.

Dječak siđe i pojede svu preostalu hranu, a onda podiže čarobni malj i isproba ga. Udari njime o pod i uzviknu.

- Tudurag-tag-tag, izađi, odijelo! - Odmah ispred njega pojavi se odijelo. Onda opet udari maljem o pod i zatraži par cipela. I cipele se stvoriše. Dječaka strašno razveseli ovaj nenadani nalazak, jer nikad ranije nije

ni pomišljao da postoji čarobni malj, iako je naćuo da on postoji, ali da ga nitko nikad nije vidio.

Sutradan u zoru požurio je s maljem kući. Njegovi roditelji i susjedi zabrinuli su se jer se nije vratio kući, a kad je konaćno stigao, s velikim su olakšanjem slušali njegovu priću o orasima, hramu, vragovima, malju i ostalom. Roditeljima je malj dobro poslužio da se spase od neimaštine, i oni postadoše veoma bogati uživajući u njegovoj ćarobnoj moći.

U istom selu živio je jedan pohlepan i sebićan dječak. Kada je ćuo da je njegov prijatelj iznenada postao bogat, došao je k njemu i pitao ga za tajnu njegove sreće. Dječak mu otvoreno isprića što mu se dogodilo.

Sebićni dječak, koji je bio iz imućne obitelji, pa nikad nije išao sjeći drva u planini, krenuo je tako traćiti ono orahovo drvo. Naposljetku, poslije dugog traganja po planini, nađe drvo, i kako je bio jako ogladnio, odmah ubra orah i pojede ga. Onda je ubrao nekoliko oraha za oca i majku, pa dok je još bio dan, nestrpljivo i žurno uputi se u onaj hram pored puta. Saćekao je u hramskoj dvorani mrak, a zatim se popeo i sakrio meću krovnim gredama.

Usred noći došli su vraćići i udarajući maljem o pod poćeli sa svojim svećanim objedom. Gledajući ih, sebićan dječak postade nestrpljiv, i ne saćekavši dok vraćići udarajući maljem ne stvore baćvu vina, zubima zdrobi orah. Ali kada su ga ćuli, vraćićke buka razbijanja oraha nije iznenadila, nego samo pogledaše u njegovom smjeru i rekoše:

- On je tamo gore. Nećemo se po drugi put prevariti. Skinimo ga odozgo prije nego što nam pokvari zabavu.

Kada su vraćići skinuli sebićnog dječaka s krovne grede, posjedaše oko njega i poćeše razmišljati i dogovarati se kako će ga kazniti.

- Što ćemo s ovim pohlepnim ćovjekom? - upita vođa vraćićaka.

- Objesimo ga! Objesimo ga! - povikaše ostali.

- To je prestrogo za njega, ipak je on samo dječak. Predlaćem da istegnemo njegov jezik.

Svi se vraćići s tim sloćiše, i jedan od njih udari maljem dječakov jezik i povika:

- Tudurag-tag-tag, neka ovaj jezik postane dug sto metar. - Tada dječakov jezik poće rasti i rasti sve dok nije postao dug sto metar. Onda su ga vraćići izudarali nogama i izbacili van.

Od tereta i od umora, dječak je hodao posrćući, tegleći svoj jezik na lećima. Kada je stigao do jedne rijeke, vidio je da na njoj nema mosta, pa isprući svoj jezik preko rijeke. On je pokajao za svoju pohlepu i odlućio je da od sada slući drugim ljudima, pa su putnici zahvaljući njemu mogli prijeći na drugu stranu rijeke. Ali jednom je jedan ćovjek bacio zapaljenu cigaretu na njegov jezik, na što on poskoći od bola i upade u vodu.

Kada je onaj pošten dječak čuo što mu se dogodilo, odmah ga pođe spasiti. S velikim naporom to mu je pošlo za rukom pa, kada ga je izvukao, udari njegov ogroman jezik svojim čarobnim maljem.

- Tudugar-tag-tag, uvuci se – reče on, i jezik se odmah smanji na normalnu veličinu.

Od tada ovaj dječak nikada više nije učinio ni jedno sebično djelo.

PRILOG 8

Kongzui i Patzui

Bila jednom jedna djevojka koja se zvala Kongzui i koja je živjela zajedno sa svojom maćehom i njenom kćeri Patzui. Maćeha nije voljela Kongzui i činila je sve da joj nekako napakosti.

Jednom je tako poslala Patzui i Kongzui na njivu, davši svakoj da okopa komad zemlje. Svojoj kćeri maćeha je dala željeznu motiku s kojom je bilo lako raditi, a Kongzui staru drvenu motiku s kojom se jadna djevojka strašno mučila i nikako nije mogla okopati zemlju.

Kongzui je boljelo kako se maćeha odnosi prema njoj, i poče gorko plakati nad svojom teškom sudbinom. Dok je tako ridala, pred uplakanu Kongzui iznenada je s neba sletjela velika crna krava. Kongzui se silno začudi kada je ugleda, a krava joj dade da jede ukusne i fine kolače, i umjesto nje okopa zemlju.

Drugog dana maćeha reče Kongzui da ide sa svojom kćeri na zabavu koju priređuje njena obitelj, i naredi joj da dovrši mnoge kućne poslove i da skuha rižu i proso.

Kada je maćeha sa svojom kćeri otišla, Kongzui shvati da neće moći izvršiti sve što joj je maćeha naredila, i ona briznu u plač. Lonac u kojem je trebala skuhati rižu bio je šupalj, posude u koje je trebala zahvatiti vodu bile su također šuplje.

Dok je tako sjedila i plakala, iznenada začu neku buku u kuhinji. Kada se tamo pojavila, imala je što vidjeti. Vrapci su čistili rižu, svrake su čistile proso, jedan kuronji punio je vodom šuplje posude dok je krastava žaba kuhala rižu u probušenom loncu. Dok je ona zbunjeno gledala kako se njen posao za koji je mislila da ga neće moći obaviti sâm od sebe završava, s neba sleti i ona crna krava.

- Obuci ovo i idi na zabavu. – Reče krava pokazujući Kongzui na divnu haljinu, cipele i nosiljku sa slugama. Obukavši divnu odjeću, sirota se Kongzui preobrazi u prelijepu djevojku. Sluge je popeše u nosiljku i odnesoše pred kuću u kojoj je bila zabava maćehine obitelji.

Kongzui je večer provela plešući i pjevajući zasjenjujući svojom

ljepotom prisutne, koji su se pitali tko je ova ljepotica koju nikada prije nisu u društvu vidjeli. Zabava je bila u punom jeku kad se Kongzui išulja i vrati svojoj kući. Dok je oblačila svoju staru i pokidanu odjeću, spazi da joj nedostaje jedna cipela koja joj je u žurbi negdje na putu spala.

Vraćajući se sa zabave istim putem, jedan Shonbi ugleda kraj staze neobičnu i lijepu cipelu, i odmah shvati da pripada onoj neobično lijepoj djevojci koja je iznenada nestala sa zabave. On uze cipelu i odluči da nađe vlasnicu i oženi je. Tako je i bilo. Kongzui i ovaj Shonbi živjeli su sretno i u miru.

Jednog dana, odlazeći poslom vani, Shonbi zamoli Kongzui da ne ide na kupanje u jezerce pred kućom. Međutim, čim je on zamakao, ispred Kongzui se pojavi opaka Patzui koju je poslala majka, i silom odvuče Kongzui do jezera. Baci je u vodu i udavi je, a onda, obukavši Kongzuinu odjeću, vrati se sačekati Shonbija. Kada se on vratio kući, veoma se iznenadio kada je umjesto svoje žene ugledao Patzui.

- Ja sam tvoja Kongzui - reče Patzui. - Samo mi je nekom čarolijom izmijenjen izgled.

Shonbiju je bilo teško povjerovati u Patzuine riječi, ali ne reče ništa. Sutradan dok je prolazio pored jezera, ugleda u njemu jedan predivan cvijet. Ne mogavši odoljeti, on ga ponese sa sobom i stavi ga iznad ulaznih vrata. Ubrzo cvijet počeo pokazivati neke čudne osobine. Kada bi se na vratima pojavio Shonbi, cvijet bi poigravao, a kada bi naišla Patzui, cvijet bi je čupao za kosu. Zbog toga je Patzui jedva dočekala priliku kada Shonbi nije bio u kući, pa skinu cvijet i ljutito ga baci u ložište.

Prođe neko vrijeme, i jednog dana stara susjeda pokuca na vrata Shonbijeve kuće s molbom da uzme iz ložišta žar za vatru. Dok je uzimala žar, u ložištu ugleda jednu crvenu kuglicu, koju uze i ponese sa sobom. Kad je susjeda došla kući, iz kuglice izađe prelijepa djevojka koja joj reče.

- Pozovi Shonbija na večeru, i kad mu za stolom budeš postavljala jelo, daj mu dva različita štapića.

Iako se bila veoma začudila ovakvom zahtjevu jer poslužiti gosta neuparenim štapićima smatra se uvrjedljivom gestom, stara susjeda poslušala djevojku.

Vidjevši dva različita štapića, Shonbi se namršti. A onda vidjevši jedan srebrni štapić, pocrveni, shvatio je da se radi o Kongzui i da ona gesta znači da ga je Patzui prevarila. Hitro ustade od stola, vrati se kući i ubi Patzui na mjestu. Zatim uze truplo, skuha ga i Patzuino meso odnese njenoj majci.

- Evo donio sam ti nešto pečenja - reče Shonbi. - Probaj ga.

Kad je Kongzuina maćeha pojela meso, Shonbi joj reče da je to bila njena kći. Dok ga je Kongzuina maćeha ukočeno gledala, ne mogavši doći k sebi od zaprepaštenja, Shonbi izvuče mač i ubi i nju.

PRILOG 9

Hung-Bu i Nol-Bu

U davna vremena živjela su zajedno sa svojim ocem dva brata Jon. Stariji brat Nol-bu bio je pohlepan i bezobrazan, a mlađi brat Hung-bu bio je srdačan i obziran.

Jednog dana otac je umro i Nol-bu se okrenuo protiv svog brata i istjerao ga iz kuće zajedno s njegovom obitelji. Braća su od oca naslijedila dosta nova, ali pohlepni Nol-bu uzeo je sve za sebe, i ništa nije dao Hung-buu. Usprkos ovoj nepravdi Hung-bu nije uputio ni jednu ružnu riječ svom starijem bratu, i mirno je otišao iz kuće sa svojom ženom i djecom.

Poslije ovog protjerivanja iz roditeljske kuće, Hung-bu je bio prisiljen raditi bilo što da bi mogao uzdržavati svoju obitelj. Ali, ma koliko da je vrijedno radio, nije imao sreće i nije mogao prehraniti svoju obitelj. Ubrzo je postao veoma siromašan.

- Mama, mi smo gladni - žalila su se djeca svaki dan - daj nam nešto jesti.

Jednog dana, Hung-bu više nije mogao podnositi njihov plač pa pođe kod starijeg brata prositi hranu.

- Ipak mi je on rođeni brat - mislio je Hung-bu. - Ako mu ispričam u kakvoj se nevolji nalazim, ne može okrenuti glavu od mene i pozajmit će mi bar jednu mjeru pšenice.

I s ovom posljednjom nadom Hung-bu je prvi put otišao kod starijeg brata od kada su istjerani iz očeve kuće. U kući Hung-bu zateče Nol-bua u hodniku kako puši lulu.

- Zdravo, brate. - Oslovi ga Hung-bu.

Prošlo je mnogo vremena od kada su se posljednjih put vidjeli i Nol-bu ne otpozdravi mlađem bratu.

- Zašto si došao? - reče grubo.

Hung-bu kleknu pred njim na koljena i reče:

- Brate, smiluj se mojoj ogladnjeloj djeci i molim te posudi mi jednu mjeru pšenice.

Umjesto sažaljenja, Nol-bu postavi pitanje:

- Pšenica? - reče. - Jesi li mi ti ikad dao toliko pšenice?

Nol-buova žena bila je u kuhinji i stavljala je kuhanu rižu u zdjele, pa pošto je čula glasove iz hodnika, izađe vidjeti muža i djevera.

- Snaho, molim te da mi pozajmiš jednu mjeru pšenice. - Hung-bu je molio.

- Što to govoriš? - Odgovori mu ona prezrivo, a onda ga udari po licu zaimačom za rižu.

Kada je Hung-bu opipao mjesto gdje ga je udarila, nađe nekoliko zrna kuhane riže koji su pali sa zaimače, pa ih brzo skupi s lica i pojede ih.

- Snaho, udari me, molim te, po drugoj strani lica tom zaimačem – zamolio je.

- Supruga Nol-bua ga ponovno udari, ali ovaj put nakon što je očistila rižu sa zaimače.

Kada je Hung-bu došao svojoj kući, njegova žena ga upita:

- Nije ti tvoj brat pozajmio ni jednu mjeru pšenice?

Unatoč zlom postupku svog brata, Hung-bu nije mogao ništa loše reći o svom starijem bratu.

- Da, posudio mi je. – lagao je Hung-bu. – Dao mi je dosta novca, ali me je na putu kući presreo lopov...

Hung-buova supruga samo je uzdahnula i počela tiho plakati, jer svi su poznavali Nol-buovu pohlepnu narav.

U to vrijeme, ako bi se neki bogataš ogriješio o zakon, mogao je platiti nekoga da umjesto njega primi kaznu. Hung-bu je tako čuo da je jedan bogataš koji se zvao Kim izvršio kazneno djelo, i da traži nekog tko bi dobio batine umjesto njega. Hung-bu se dugo mislio, i na kraju pođe u državnu upravu.

- Došao sam, jer nisam više mogao gledati svoju djecu kako umiru od gladi. Čuo sam da će bogati Kim platiti trideset njanga onome tko bi dobio batine umjesto njega. Je li to istina?

- Jest. – Odgovori mu državni službenik. – Za svaki udarac dat će ti jedan njang.

Hung-bu pristade da dobije batine da bi zaradio nešto za svoju obitelj.

Zima je uvijek dužna onima koji su siromašni, i Hung-bu i njegova obitelj sljedeću su zimu jedva preživjeli. Ali došlo je proljeće i laste koje su doletjele s juga saviše gnijezdo ispod strehe Hung-buove kuće. Hung-bu je uvijek bio ljubazan prema lastama, jer se prezivao Jon, što znači lasta. Poslije nekog vremena, laste dobiše prinovu u gnijezdu. Hung-buova djeca bila su tako sretna kada bi se igrala s lastama, da bi zaboravila na glad koja ih je morila.

- Vidi je. – Vikali su pokazujući na majku-lastu koja je donosila crve svom mladunčetu.

Jednog dana dok je radio u dvorištu, Hung-bu spazi kuronjija koji se ušuljao u lastavičje gnijezdo. On prekinu posao i otrča do gnijezda tjerajući štapom kuronjija.

Kada se svratio do gnijezda, Hung-bu je našao mladunče lastavice koje je ispalo iz gnijezda. Kad je podigao malu lastu, vidio je da su joj noge slomljene. Umotao je lastine nožice suknom i učvrstio ih nekom žicom, i onda je vratio u gnijezdo.

Zahvaljujući Hung-buovoj brizi, mala se lasta svakog dana oporavljala. Poslije nekoliko tjedana, ona je mogla poletjeti. Hung-bu je bio

veoma sretan kada je vidio da mala lastavica ponovno leti.

Vrijeme je brzo prolazilo i došla je jesen. Lastavice su se spremale za let na jug, gdje će provesti zimu. Hung-buove laste nerado krenuše k jugu.

Prije no što su otišle, one su kružile iznad njegova dvorišta, kao da su mu htjele reći da će se sigurno vratiti sljedećeg proljeća.

Nakon duge zime došlo je ponovno proljeće. Lastavice su održale obećanje i vratile su se kod Hung-bua. Obradovala im se cijela obitelj, ali se iznenadiše što se vratila i ona lastavica sa slomljenim nogama.

Jednog dana, dvije laste doletješe u dvorište. Jedna je cvrkutala glasno kao da je htjela pozdraviti Hung-bua, a druga je držala nešto u ustima. Obje su kružile iznad dvorišta.

- Gledaj noge one laste – reče Hung-bu. – To je ona za koju smo brinuli prošle godine!

Hung-bu radosno je pozdravio pridošlice, i tada jedna lasta ispusti nešto iz kljuna. Kada se sagnuo, Hung-bu je vidio da je to bilo sjeme tikve. Hung-bu je uzeo sjeme i posijao ga je blizu ograde.

Sutradan je Hung-bu vidio da je već jedan list onog sjemena izrastao iz zemlje. Mislio je da je to neobično pa je pozvao svoju ženu.

- Dođi vidjeti – reče.

Kada je vidjela da je sjeme tako brzo niklo, i njegova žena nemalo se iznenadi.

- Čudno, već je izrastao list – reče.

- Za svega nekoliko dana, biljka je porasla do krova Hung-buove kuće, i na krovu je već bilo mnogo zrelih tikvi. Hung-buova djeca su bila presretna, kad su vidjela tikve. Ona nisu vidjela toliko hrane od kad su istjerani iz njihove stare kuće.

- Hajdemo otvoriti tikve – reče njegova žena. – Napraviti ću neko jelo za našu djecu, a od tikve možemo napraviti posudu.

Hung-bu se popeo na krov i pobrao tikve.

- Brzo ih otvori, tata! – djeca su bila nestrpljiva.

Hung-bu i njegova žena stavili su jednu veliku tikvu između njih, i počeli su je rezati velikom pilom. Hung-bu je bio toliko zadovoljan da je od sreće zapjevao, a njegova djeca prihvatiše pjesmu.

- Hajde, otvori se! Hajde, otvori se! Hajde, otvori se lagano! Kada se otvoriš, naši želudci će biti puni. I još ćemo imati posudu.

Kada konačno otvoriše tikvu, dogodilo se nešto neobično. Iz tikve počeo ispadati bijela riža. Svi su bili zapanjeni.

Čini mi se da nam je lasta uzvratila ljubaznost. – Reče Hung-bu, kad je vidio gomilu riže.

- Da, sigurno – reče njegova žena. – Zaista lijepo od nje!

Djeca su nestrpljivo vikala:

- Mama, gladni smo! Napravi nam neko jelo od te riže!

Razmišljajući koje će im jelo napraviti, Hung-bu i žena izabraše drugu tikvu. I kada su zasjekli drugu tikvu, opet se dogodi nešto neobično. Nešto iz nje poče sjajiti pa je bilo teško u nju gledati.

- Kakvo je ovo svjetlo! – upita se Hung-bu. – Što može ispuštati ovakav sjaj?

Kada su potpuno otvorili drugu tikvu, izađe iz nje gomila zlata i srebra.

- Sanjam li ja ovo? Je li ovo moguće? – Nije bilo kraja Hung-buovu čuđenju.

Sreća je bila toliko neočekivana da Hung-bu nije mogao vjerovati svojim očima, pa se uštipnu za noge da bi provjerio događali se sve to stvarno. Osjetivši bol od štipanja, shvati da ne spava i da je sve stvarno.

- Otvorimo i treću – reče.

Kada je otvorio treću tikvu, iz nje izađe grupa drvodjelja koja je za sobom vukla gomilu drva.

- Gospodine, mi ćemo sagraditi za vas prelijepu kuću – rekoše.

Za kratko vrijeme, Hung-buove pohabane stare kuće više nije bilo, a umjesto nje stajala je ogromna kuća nalik na palaču.

- Hvala vam što ste nam sagradili novu kuću. Prekrasna je. – Zahvališe Hung-bu i njegova žena.

- Nema na čemu. – Rekoše drvodjelje. – Samo je uzvraćena vaša ljubaznost. Sretno provedite ostatak života!

S ovim riječima drvodjelje nestadoše.

Njima je ostala još samo jedna tikva. Kada su Hung-bu i njegova supruga otvorili tikvu, iz nje izađe jedna vila.

- Ja sam vaša sluškinja, gospodine i gospođo – reče im vila.

Sada je Hung-bu bio najbogatiji čovjek u selu. Njegova obitelj je jela najraznovrsniju i najukusniju hranu i imala sve vrste blaga. Ta se vijest brzo pronijela po selu.

Kad je Nol-bu čuo za iznenadnu sreću svog mlađeg brata, nije mu bilo drago.

- Kako li je uspio postati bogat? Moram ići kod njega da ga pitam – reče Nol-bu.

Hung-bu ga srdačno primi, ali kada je Nol-bu vidio Hung-buovu kuću nalik na palaču, postade još ljubomorniji.

- Ti si sigurno pravi lopov! Gdje si ukrao toliko blago? – upita ga Nol-bu.

- Ti misliš da ma ja to ukrao? Nisam. – Odgovori mu Hung-bu, i ispriča mu priču o lastavicama.

- Zar je to moguće? – samo je ponavljao Nol-bu. – Ne mogu te slušati kako lažeš.

- Ne lažem - Govorio mu je Hung-bu.

Nol-bu je mislio da će i on postati bogati ako slomi lastine noge. On je tražio nešto dragocjeno u Hung-buovoj kući da odnese i pronađe

jednu lijepu kutiju.

- Što je ovo? – upitao je. – Daj mi!

- Naravno – reče mu Hung-bu. – Uzmi slobodno.

Nol-bu ponese tešku kutiju na leđima i vrati se kući. Kad je stigao kući, odmah ode do lastavičjeg gnijezda i stavi ruke u njega. Onda uze jednu lastu i baci je na zemlju. Mala lasta udarila je o tlo i više se nije micala.

- Jesi li mrtva, mala lasto? – upita je Nol-bu. – Dođi ovamo, ne moraš baš umrijeti.

Nol-bu pažljivo pogleda lastu. Srećom, nije bila mrtva, samo su joj noge bile slomljene.

- To je to! – povika Nol-bu. – Sada te moram liječiti.

Nol-bu je umotao lastine noge suknom i vezao ih čvrsto nekom žicom kao što mu je pričao Hung-bu.

Ljeto je prošlo, došla je jesen i laste odletješe na jug. I one laste s Nol-buove kuće su otputovale.

- Moja mala lasto, molim te, donesi mi to čarobno tikvino sjeme. – Reče Nol-bu pozdravljajući se s lastama.

Naposlijetku stiglo je proljeće i laste se vratiše.

- Dobro došla lasto, moja prijateljice. Jesi li mi donijela sjeme? – pitao je Nol-bu lastu.

I lasta stvarno ispusti sjeme iz kljuna na zemlju. Nol-bu ga podiže i pažljivo posadi.

Kao što je i očekivao, poslije nekoliko dana sjeme je izbilo iz zemlje i odmah počelo širiti svoje listove. Na kraju porastoše i tikve, koje Nol-bu pokupi. On i njegova žena pjevali su dok su pilili prvu tikvu.

- Otvori se, otvori se, otvori se polako! Kad se otvoriš, što će izlaziti iz tebe? Neka izađe gomila zlata! – pjevali su.

- Mora biti zlato! – govorio je Nol-bu.

Ali kada se tikva otvorila, iz nje prokulja užasan smrad. Nol-buova obitelj ništa nije mogla učiniti protiv ovog smrada koji se uvukao u svaki dio kuće.

Unatoč tome, Nol-bu nije shvaćao što se događa.

- Nešto nije u redu. – reče – Vidimo drugu tikvu.

Nol-buova žena slutila je što se kod njih događa.

- Nemoj otvarati drugu – reče mu. – Nemam baš dobar osjećaj kada su ove tikve u pitanju.

Ali Nol-bu je navaljivao.

- Siguran sam da će ovaj put izaći grumen zlata. Hajde, požurimo je otvoriti.

Čim su počeli otvarati drugu tikvu, začu se neki krckanje, i iz tikve izletješe neke strašne utvare noseći buzdovane u rukama.

- Upomoć! – Povikaše Nol-bu i njegova žena, i pokušашe pobjeći, ali

im utvare prepriječije put.

- Ti si zao čovjek, Nol-bu! Ti si maltretirao svog siromašnog brata i namjerno si polomio lasti noge. Zato ćeš biti kažnjen! – Ovo rekavši, utvare ga počеше onim buzdovanima nemilosrdno udarati.

Iako su iz tikava izašli užasan smrad i strašne utvare, Nol-bu nije odustajao od svoje želje za bogatstvom.

- Sad će moja sreća nastupiti – reče. – Otvorimo još jednu. Ovaj put iz tikve iziđe gomila vragova koja sruši Nol-buovu kuću.

- Ja sam propao! Potpuno sam propao! – Povika Nol-bu, pade ničice na zemlju i počē jecati. Izgubio je sve što je imao, a ništa nije mogao učiniti.

- Što da učinim? – zavapi. – Bio sam previše pohlepan za materijalnim stvarima. – I Nol-bu duboko uzdahnu, žaleći zbog svega što je učinio.

Kada je Hung-bu čuo što se dogodilo kod njegova brata, odmah dotrča.

- O, Bože moj, što ti se to dogodilo? Hajdemo kod mene.

Tako je Hung-bu doveo Nol-bua i njegovu obitelj svojoj kući i srdačno ih ugostio.

- Hung-bu, oprosti mi, molim te. – Iskreno se ispričavao Nol-bu.

- Brate moj, pa mi smo obitelj. – Odgovarao mu je Hung-bu i zagrlivši starijeg brata reče mu:

- Pomoći ćemo jedan drugome.

Iz ove nesreće, Nol-bu je izašao kao potpuno promijenjen čovjek. Od tada, njih dvojica međusobno su se pomagala i živjela su sretno.

Usporedba motiva u južnokorejskim i hrvatskim usmenim pričama

Abstract

The *Korean Folktales* collection includes 36 South Korean folktales that were written down from 1281 to 1997. The stories are classified as follows: I. Myths and traditions, II. Fairy tales and legendary stories, III. Fables and stories about animals, and IV. Anecdotes and funny stories. According to this classification, 34 South Korean oral stories are interpreted in the paper. These stories contain precious elements of South Korea's intangible cultural heritage. According to South Korean tradition, Korea is named after the kingdom founded by Kogyuro.

The tiger is an iconic South Korean animal. Animals are also common in South Korean oral stories: deer, fox, rabbit, bear, rat. The paper mentions the symbolism of these animals. Some stories talk about a snake, and in Korea it is a popular belief that after a thousand years of life, snakes turn into dragons - *kuronjes*, which are considered to be guardians of houses.

The same or similar motifs are also mentioned in Croatian oral stories as well as the oral stories of ancient Egypt, ancient Greece, China, Japan, North and South America, etc.

South Korean, as well as the oral stories of other nations have aesthetic, didactic, and social functions.

Keywords: South Korean oral stories, Kogyuro kingdom, tiger, deer, fox, rabbit, bear

